

Risale-i Nur Külliyyatından

Küçük Sözler

Müellifi

Bedüzzaman

Said Nursî

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
وَ بِهٖ نَسْتَعِیْنُ
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ
وَ الصَّلٰةُ وَ السَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ
وَ عَلٰی آلِهٖ وَ صَحْبِهٖ اَجْمَعِیْنَ

Ey kardeş!

Benden birkaç nasihat istedin.

Sen bir asker olduğun için askerlik temsilâtıyla,
sekiz hikâyecikler ile birkaç hakikatı
nefsimle beraber dinle.

Çünkü ben nefsimi,

herkesten ziyade nasihate muhtaç görüyorum.

Vaktiyle sekiz âyetten istifade ettiğim sekiz sözü
biraz uzunca nefsime demiştim.

Şimdi kısaca ve avam lisanıyla

nefsime diyeceğim.

Kim isterse beraber dinlesin.

Birinci Söz

Bismillah her hayrın başıdır.

Biz dahi başta ona başlarız.

Bil ey nefsim, şu mübarek kelime;

- **İslâm nişanı** olduğu gibi,
Bütün mevcudatın;
- **Lisan-ı haliyle vird-i zebanıdır.**

Bismillah;

- Ne büyük tükenmez bir **kuvvet**,
- Ne çok bitmez bir **bereket** olduğunu
anlamak istersen,

Şu temsilî hikâyeciğe bak dinle. Şöyle ki:

Bedevi Arab çöllerinde seyahat eden adama
gerektir ki,

- **Bir kabîle reisinin ismini alsın**
- Ve **himayesine girsin.**
 - ✓ **Tâ şakilerin şerrinden kurtulup,**
 - ✓ **Hacatını tedarik edebilsin.**

Yoksa tek başıyla,

hadsiz düşman ve ihtiyacatına karşı

perişan olacaktır.

İşte böyle bir seyahat için iki adam,

sahraya çıkıp gidiyorlar.

Onlardan * **birisi mütevazı** idi,

* **diğeri mağrur.**

Mütevazı, bir reisin ismini aldı.

Mağrur, almadı.

Alanı; her yerde selâmetle gezdi.

Bir katı-üt tarîke rast gelse, der:

“Ben, filan reisin ismiyle gezerim.”

Şaki defolur, ilişemez.

Bir çadıra girse, o nam ile hürmet görür.

Öteki mağrur;

Bütün seyahatinde öyle belalar çeker ki,
tarif edilmez.

Daima titrer, daima dilencilik ederdi.

Hem zelil, hem rezil oldu.

İşte ey mağrur nefsim!

✓ **Sen o seyyahsın.**

✓ **Şu dünya ise, bir çöldür.**

Aczin ve fakrın hadsizdir.

Düşmanın, hacatın nihayetsizdir.

Madem öyledir;

Şu sahranın;

Mâlik-i Ebedî'si ve Hâkim-i Ezelî'sinin
ismini al.

✓ **Tâ, bütün kâinatın dilencililiğinden**

✓ **Ve her hâdisatın karşısında titremeden**
kurtulasın.

Evet,

Bu kelime öyle mübarek bir *definedir* ki

Senin nihayetsiz aczin ve fakrın,
Seni nihayetsiz kudrete, rahmete rabtedip
Kadîr-i Rahîm'in dergâhında **aczi, fakrı**
En makbul bir şefaâtçi yapar.

Evet,

Bu kelime ile hareket eden o adama benzer ki

Askere kaydolur. Devlet namına hareket eder.
Hiçbir kimseden pervası kalmaz.

Kanun namına, devlet namına der,

Her işi yapar, her şeye karşı dayanır.

Başta demiştik:

Bütün mevcudat;

Lisan-ı hal ile *Bismillah* der. Öyle mi?

Evet, nasılki görsen;

Bir tek adam geldi.

Bütün şehir ahalisini cebren bir yere sevketti.

Ve cebren işlerde çalıştırdı.

Yakînen bilirsin; O adam;

Kendi namıyla, kendi kuvvetiyle hareket etmiyor.

Belki o bir askerdir. Devlet namına hareket eder.

Bir padişah kuvvetine istinad eder.

Öyle de; **Her şey,**

Cenab-ı Hak'ın namına hareket eder ki;

Zerrecikler gibi **tohumlar, çekirdekler**

- ✓ Başlarında koca ağaçları taşıyor,
- ✓ Dağ gibi yükleri kaldırıyorlar.

Demek;

• **Herbir ağaç, “Bismillah”** der.

- ✓ Hazine-i Rahmet meyvelerinden
ellerini dolduruyor,
- ✓ Bizlere tablacılık ediyor.

• **Herbir bostan, “Bismillah”** der.

- ✓ Matbaha-i Kudret'ten bir kazan olur ki;
- ✓ Çeşit çeşit pek çok muhtelif leziz taamlar,
- ✓ İçinde beraber pişiriliyor.

• **Herbir inek, deve, koyun, keçi gibi mübarek hayvanlar, “Bismillah”** der.

- ✓ Rahmet feyzinden bir süt çeşmesi olur.
- ✓ Bizlere, Rezzak namına en latif, en nazif,
- ✓ Âb-ı hayat gibi bir gıdayı takdim ediyorlar.

• **Herbir nebat ve ağaç ve otların ipek gibi Yumuşak kök ve damarları, “Bismillah”** der.

- ✓ Sert olan taş ve toprağı deler geçer.
- ✓ Allah namına, Rahman namına der,
- ✓ Her şey ona müsahhar olur.

Evet,

Havada dalların intişarı ve meyve vermesi gibi,

➤ **O sert taş ve topraktaki köklerin,**

Kemal-i sühuletle intişar etmesi,

Ve yer altında yemiş vermesi;

➤ Hem **şiddet-i hararete** karşı

Aylarca nazik, **yeşil yaprakların** yaş kalması;

Tabiiyunun ağzına şiddetle tokat vuruyor.

Kör olası gözüne parmağını sokuyor ve diyor ki:

En güvendiğin **salabet** ve **hararet** dahi,

Emir tahtında hareket ediyorlar ki;

O ipek gibi yumuşak **damarlar,**

birer Asâ-yı Musa (AS) gibi

فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ

emrine imtisal ederek **taşları** şakk eder.

Ve o sigara kâğıdı gibi ince nazenin **yapraklar,**

birer aza-yı İbrahim (A.S.) gibi,

ateş saçan hararete karşı

يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا

âyetini okuyorlar.

Madem;

Her şey manen “Bismillah” der.

Allah namına, Allah'ın nimetlerini,
getirip bizlere veriyorlar.

Biz dahi;

“Bismillah” demeliyiz.

Allah namına vermeliyiz.

Allah namına almamız.

Öyle ise;

Allah namına vermeyen

gafil insanlardan almamalıyız...

Sual: Tablacı hükmünde olan insanlara
bir fiat veriyoruz.

Acaba asıl mal sahibi olan **Allah,**
ne fiat istiyor?

Elcevab: Evet o Mün'im-i Hakikî,

Bizden o kıymettar nimetlere, mallara bedel
İstediği fiat ise; **üç şeydir.**

Biri: **Zikir.** Biri: **Şükür.** Biri: **Fikir**'dir.

- Başta ***“Bismillah” zikirdir.**
- Âhirde ***“Elhamdülillah” şükürdür.**
- Ortada,

Bu kıymettar hârika-i san'at olan nimetler
Ehad-i Samed'in mu'cize-i kudreti ve
hediye-i rahmeti olduğunu

***“Düşünmek ve derketmek” fikirdir.**

Bir padişahın kıymetli bir hediyesini
sana getiren bir miskin adamın ayağını öpüp,

Hediye sahibini tanımamak

ne derece belâhet ise,

Öyle de;

Zahirî mün'imleri medih ve muhabbet edip,

Mün'im-i Hakikî'yi unutmak;

ondan bin derece daha belâhettir.

Ey nefis!

Böyle ebleh olmamak istersen;

Allah namına ver,

Allah namına al,

Allah namına başla,

Allah namına işle.

Vesselâm.

* * *

İkinci Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ

İmanda;

Ne kadar büyük bir **saadet** ve **nimet** ve
Ne kadar büyük bir **lezzet** ve **rahat**
bulduğunu anlamak istersen;

Şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle:

Bir vakit iki adam, hem keyif, hem ticaret için
seyahate giderler.

- Biri * **Hodbin**, tali'siz bir tarafa,
- Diğeri * **Hudabin**, bahtiyar diğeri tarafa,
sülûk eder, giderler.

* **Hodbin adam;**

Hem **hodgâm**, hem **hodendiş**, hem **bedbîn**
olduğundan,

Bedbînlik cezası olarak,

🌀 **Nazarında pek fena bir memlekete düşer.**

Bakar ki:

Her yerde âciz bîçareler,
Zorba müdhiş adamların
ellerinden ve tahribatlarından vaveylâ ediyorlar.

Bütün gezdiği yerlerde
böyle hazîn, elîm bir hali görür.
Bütün memleket;
bir **matemhane-i umumî** şeklini almış.

Kendisi,

Şu **elîm** ve **muzlim** haleti hissetmemek için
Sarhoşluktan başka çare bulamaz.

Çünkü;

Herkes ona **düşman** ve **ecnebi** görünüyor
Ve ortalıkta dahi, **müdhîş cenazeleri** ve
Me'yusane **ağlayan yetimleri** görür.

Vicdanı, azab içinde kalır.

*** Diğeri;**

Hüdabîn, Hüdaperest ve **Hakendiş,**

güzel ahlâklı idi ki:

☪ **Nazarında** pek güzel bir memlekete düştü.

İşte bu iyi adam;

Girdiği memlekette bir umumî şenlik görüyor.

Her tarafta bir **sürur**, bir **şehr-âyin**,

Bir **cezbe** ve **neş'e içinde zikirhaneler;**

Herkes ona dost ve akraba görünür.

Bütün memlekette yaşasınlar ve teşekkürler ile

Bir **terhisat-ı umumiye** şenliği görüyor.

Hem **tekbir** ve **tehlil** ile mesrurane

Ahz-ı asker için bir davul, bir musikî sesi işitiyor.

Evvelki bedbahtın hem kendi, hem umum halkın elemi ile **müteellim** olmasına bedel;

Şu bahtiyar, hem kendi, hem umum halkın süruru ile **mesrur** ve **müferrah** olur.

**Hem güzelce bir ticaret eline geçer,
Allah'a şükreder.**

Sonra döner, öteki adama rastgelir.

Halini anlar. Ona der:

“Yahu sen divane olmuşsun.

Bâtınındaki çirkinlikler,

zahirine aksetmiş olmalı ki,

Gülmeyi ağlamak,

Terhisatı soymak ve talan etmek

tevehhüm etmişsin.

Aklını başına al, kalbini temizle.

Tâ, şu musibetli perde senin nazarından kalksın,

hakikatı görebilesin.

Zira;

- Nihayet derecede âdil, merhametkâr, raiyet-perver, muktedir, intizam-perver, müşfik bir melikin memleketi,
- Hem bu derece göz önünde âsâr-ı terakkiyat ve kemalât gösteren bir memleket;

Senin vehminin gösterdiği surette olamaz.”

Sonra;

O bedbahtın akli başına gelir, nedamet eder.

“Evet, ben işretten divane olmuşum.

Allah senden razı olsun ki,

Cehennemî bir haletten beni kurtardın.” der.

Ey nefsim! Bil ki:

❖ **Evvelki adam;**

Kâfirdir veya fâsık-ı gafildir.

• **Şu dünya, onun nazarında,**

✓ **bir matemhane-i umumiye dir.**

• **Bütün zîhayat,** firak ve zeval sillesiyle

✓ **Ağlayan yetimlerdir.**

• **Hayvan ve insan ise;**

Ecel pençesiyle parçalanan,

✓ **Kimsesiz başıbozuklardır.**

• **Dağlar ve denizler gibi büyük mevcudat,**

Ruhsuz, müdhiş

✓ **Cenazeler hükmündedirler.**

• **Daha bunun gibi**

çok elîm, ezici, dehşetli evham,

küfründen ve dalaletinden neş'et edip,

onu manen tazib eder.

❖ **Diğer adam ise;**

Mü'mindir.

Cenab-ı Hâlık'ı tanır, tasdik eder.

• **Onun nazarında şu dünya,**

✓ **Bir zikirhane-i Rahman,**

✓ **Bir talimgâh-ı beşer ve hayvan**

✓ **ve bir meydan-ı imtihan-ı ins ü cândır.**

- **Bütün vefiyat-ı hayvaniye ve insaniye ise;**
✓ **Terhisattır.**

Vazife-i hayatını bitirenler,

bu dâr-ı fâniden, manen mesrurane,

dağdağasız diğér bir âleme giderler.

Tâ yeni vazifedarlara yer açılınsın, gelip çalışsınlar.

- **Bütün tevellüdat-ı hayvaniye ve insaniye ise;**
ahz-ı askere, silâh altına,
✓ **vazife başına gelmektir.**

- **Bütün zîhayat,**
✓ **birer muvazzaf mesrur asker,**
✓ **birer müstakim memnun memurlardır.**

- **Bütün sadâlar ise,**
✓ ya vazife başlamasındaki **zikir** ve **tesbih**
✓ ve paydostan gelen **şükür** ve **tefrih**
✓ veya işlemek neş'esinden **neş'et eden**
nağamattır.

- **Bütün mevcudat,** o mü'minin nazarında,
Seyyid-i Kerim'inin ve Mâlik-i Rahîm'inin
✓ **birer munis hizmetkârı,**
✓ **birer dost memuru,**
✓ **birer şirin kitabıdır.**

Daha bunun gibi;

pek çok latif, ulvî ve leziz, tatlı hakikatlar,
imanından tecelli eder, tezahür eder.

**Demek iman;
bir manevî Tûbâ-i Cennet
çekirdeğini taşıyor.**

**Küfür ise,
manevî bir zakkum-u Cehennem
tohumunu saklıyor.**

Demek **selâmet** ve **emniyet**,
yalnız **İslâmiyette** ve **imandadır**.

Öyle ise, biz daima

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى دِينِ الْإِسْلَامِ وَ كَمَالِ الْإِيمَانِ

demeliyiz...

* * *

Üçüncü Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا

İbadet;

➤ Ne büyük bir **ticaret** ve **saadet**
Fısk ve sefahet,

➤ Ne büyük bir **hasaret** ve **helâket**

olduğunu anlamak istersen,

Şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle...

Bir vakit iki asker,

Uzak bir şehire gitmek için emir alıyorlar.

Berberer giderler; tâ, yol ikileşir.

Bir adam orada bulunur, onlara der:

Şu sağdaki yol;

- Hiç **zararı olmamakla** beraber,
- Onda giden yolculardan ondan dokuzu

Büyük kâr ve rahat görür.

Soldaki yol ise;

- **Menfaatı olmamakla** beraber,
- On yolcusundan dokuzu

Zarar görür.

Hem ikisi,

- Kısa ve uzunlukta birdirler.

Yalnız bir fark var ki;

* **İntizamsız, hükûmetsiz** olan

sol yolun yolcusu;

- **Çantasız, silâhsız** gider.
- Zahirî bir hıffet, yalancı bir rahatlık görür.

* **İntizam-ı askerî altındaki**

sağ yolun yolcusu ise;

mugaddi hülâsalardan dolu

➤ dört okkalık bir **çanta**

ve her adüvvü alt ve mağlub edecek

➤ iki kıyyelik bir mükemmel mîrî **silâhı**

taşımaya mecburdur.”

O iki asker,

O muarrif adamın sözünü dinledikten sonra;

❖ **Şu bahtiyar nefer, sağa gider.**

Bir batman ağırlığı omuzuna ve beline yükler.

Fakat kalbi ve ruhu;

binler batman minnetlerden

ve korkulardan kurtulur.

❖ **Öteki bedbaht nefer ise,**

Askerliği bırakır.

Nizama tâbi olmak istemez, **sola gider.**

- Cismi bir batman ağırlıktan kurtulur,
- Fakat **kalbi** binler batman **minnetler** altında
- Ve **ruhu** hadsiz **korkular** altında ezilir.
- Hem herkese **dilenci,**
- Hem her şeyden, her hâdiseden **titrer**
bir surette gider.

Tâ, mahall-i maksuda yetişir.

Orada, âsi ve kaçak cezasını görür.

❖ **Askerlik nizamını seven,**

Çanta ve silâhını muhafaza eden

Ve sağa giden nefer ise,

- ✓ Kimseden minnet almayarak,
- ✓ Kimseden havf etmeyerek

rahat-ı kalb ve vicdan ile gider.

Tâ o matlub şehire yetişir.

Orada, vazifesini güzelce yapan

bir namuslu askere münasib

bir mükâfat görür.

İşte ey nefs-i serkeş! Bil ki:

O iki yolcu;

- biri muti-i kanun-u İlahî,
- birisi de âsi ve hevaya tâbi insanlardır.

O yol ise; hayat yoludur ki;

- âlem-i ervahtan gelip
- kabirden geçer,
- âhirete gider.

O çanta ve silâh ise, ibadet ve takvadır.

İbadetin çendan zahirî bir ağırlığı var.

Fakat manasında

öyle bir rahatlık ve **hafiflik** var ki, **tarif** edilmez.

Çünkü âbid, namazında der: **هَلْ لَّا إِلَهَ إِلَّا أَلَّا نَأْذَمُشَأْ**

Yani:

- “**Hâlık** ve **Rezzak**, ondan başka yoktur.
- Zarar ve menfaat, onun elindedir.
- O hem **Hakîm'dir**, abes iş yapmaz.
- Hem **Rahîm'dir**; ihsanı, merhameti çoktur” diye itikad ettiğinden
her şeyde bir hazine-i rahmet kapısını bulur.

Dua ile çalar.

- Hem her şeyi,
kendi Rabbisinin emrine müsahhar görür,
Rabbisine iltica eder.
Tevekkül ile istinad edip,
her musibete karşı tahassun eder.
İmanı, ona bir emniyet-i tâmme verir.

Evet; Her hakikî **hasenat** gibi,

Cesaretin dahi menbaı, **imandır, ubudiyettir.**

Her **seyyat** gibi,

Cebanetin dahi menbaı, **dalalettir.**

Evet;

Tam münevver-ül kalb bir âbidi,

küre-i arz bomba olup patlasa,

ihtimaldir ki, onu korkutmaz.

Belki hârika bir kudret-i Samedaniyeyi,

lezzetli bir hayret ile seyredecek.

Fakat;

Meşhur bir münevver-ül akıl denilen

Kalbsız bir fâsık feylesof ise;

gökte bir kuyruklu yıldızı görse, yerde titrer.

“Acaba bu serseri yıldız Arzımıza çarpmasın mı?”

der; evhama düşer.1(*)

Evet insan!

- Nihayetsiz şeylere muhtaç olduğu halde;
sermayesi hiç hükmünde...
- Hem nihayetsiz musibetlere maruz olduğu halde;
İktidarı, hiç hükmünde bir şey...

1 (*): Bir vakit böyle bir yıldızdan Amerika titredi.

20 -- Çokları gece vakti hanelerini terkettiler.

- Âdeta sermaye ve iktidarının dairesi; eli nereye yetişirse o kadardır.

Fakat;

- Emelleri, arzuları ve elemeleri ve belaları ise; dairesi, gözü, hayali nereye yetişirse ve gidinceye kadar geniştir.

Bu derece âciz ve zaîf, fakir ve muhtaç olan **ruh-u beşere ;**

ibadet, tevekkül, tevhid, teslim;

Ne kadar • azîm bir **kâr**,

• bir **saadet**,

• bir **nimet** olduğunu,

bütün bütün kör olmayan görür, derk eder.

Malûmdur ki:

Zararsız yol, zararlı yola

-velev on ihtimalden bir ihtimal ile olsa

tercih edilir.

- Hâlbuki mes'elemiz olan **Ubudiyet yolu;** **zararsız** olmakla beraber, **ondan dokuz ihtimal ile** bir **saadet-i ebediye** hazinesi vardır.

• **Fısk ve sefahet yolu ise;**

-hattâ fâsıkın itirafıyla dahi-
menfaatsız olduğu halde,

ondan dokuz ihtimal ile

şekavet-i ebediye helâketi bulunduğu;

İcma ve tevatür derecesinde

* Hadsiz ehl-i ihtisasın ve müşahedenin
şehadetiyle sabittir.

* Ve ehl-i zevkin ve keşfin
ihbaratıyla muhakkaktır.

Elhasıl:

Âhiret gibi, **dünya saadeti** dahi,

İbadette ve Allah'a asker olmaktadır.

Öyle ise, biz daima

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى الطَّاعَةِ وَالتَّوْفِيقِ

demeliyiz.

Ve Müslüman olduğumuza

şükretmeliyiz.

* * *

Dördüncü Söz

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
الصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّیْنِ

Namaz,

- Ne kadar **kıymetdar** ve **mühim**,
- Hem ne kadar **ucuz**
- Ve **az bir masraf ile kazanılır.**

Hem **namazsız adam,**

- Ne kadar **divane** ve **zararlı** olduğunu,

İki kerre iki dört eder derecesinde

kat'î anlamak istersen;

Şu temsilî hikâyeciğe bak, gör:

Bir zaman bir büyük hâkim, iki hizmetkârını,

-herbirisine yirmidört altın verip-

iki ay uzaklıkta has ve güzel bir çiftliğine

ikamet etmek için gönderiyor.

Ve onlara emreder ki:

“Şu para ile yol ve bilet masrafı yapınız.

Hem oradaki meskeninize lâzım bazı şeyleri

mübayaa ediniz.

Bir günlük mesafede bir istasyon vardır.

Hem araba, hem gemi, hem şimendifer,

hem tayyare bulunur. Sermayeye göre binilir.”

İki hizmetkâr, ders aldıktan sonra giderler.

❖ **Birisi bahtiyar idi ki,**

İstasyona kadar bir parça para masraf eder.
Fakat o masraf içinde, efendisinin hoşuna
gidecek öyle güzel bir ticaret elde eder ki;

sermayesi birden bine çıkar.

❖ **Öteki hizmetkâr**

bedbaht, serseri olduğundan;

İstasyona kadar yirmiüç altınını sarfeder.

Kumara-mumara verip zayı' eder,

birtek altını kalır.

Arkadaşı ona der:

“Yahu, şu liranı bir bilete ver.

Tâ, bu uzun yolda yayan ve aç kalmayasın.

Hem bizim efendimiz kerimdir;

belki merhamet eder, ettiğin kusuru afveder.

Seni de tayyareye bindirirler.

Bir günde mahall-i ikametimize gideriz.

Yoksa iki aylık bir çölde aç, yayan,

yalnız gitmeye mecbur olursun.”

Acaba şu adam inad edip,

O tek lirasını

bir **define anahtarı** hükmünde olan

bir **bilete** vermeyip,

muvakkat bir lezzet için sefahete sarfetse;

gayet akılsız, zararlı, bedbaht olduğunu,

en akılsız adam dahi anlamaz mı?

İşte ey namazsız adam

ve ey namazdan hoşlanmayan nefsim!

• **O hâkim ise;** Rabbimiz, Hâlıkımızdır.

• **O iki hizmetkâr yolcu ise;**

Biri mütedeyyin, namazını şevk ile kılar.

Diğeri gafil, namazsız insanlardır.

• **O yirmi dört altın ise,**

yirmi dört saat her gündeki ömürdür.

• **O has çiftlik ise,** Cennet'tir.

• **O istasyon ise,** kabirdir.

• **O seyahat ise,** kabre, haşre, ebede gidecek beşer yolculuğudur.

Amele göre, takva kuvvetine göre,

o uzun yolu mütefavit derecede kat'ederler.

Bir kısım ehl-i takva,

berk gibi bin senelik yolu, bir günde keser.

Bir kısmı da, hayal gibi

ellibin senelik bir mesafeyi bir günde kat'eder.

Kur'an-ı Azîmüştan, şu hakikate

iki âyetiyle işaret eder.

• **O bilet ise, namazdır.**

Birtek saat,

beş vakit namaza abdestle kâfi gelir.

Acaba **yirmi üç saatini**

Şu kısacık hayat-ı dünyeviyeye sarfeden

Ve o uzun hayat-ı ebediyeye

Birtek saatini sarfetmeyen;

- Ne kadar zarar eder,
- Ne kadar nefesine zulmeder,
- Ne kadar hilaf-ı akıl hareket eder.

Zira;

bin adamın iştirak ettiği bir piyango kumarına
Yarı malını vermek, akıl kabul ederse;
Hâlbuki kazanç ihtimali binde birdir.

Sonra; yirmi dörtten bir malını,

Yüzde doksan dokuz ihtimal ile

kazancı musaddak

Bir hazine-i ebediyeye vermemek;

- Ne kadar hilaf-ı akıl ve hikmet hareket ettiğini,
- Ne kadar akıldan uzak düştüğünü,

Kendini âkıl zanneden adam anlamaz mı?

Hâlbuki;

- **Namazda ruhun ve kalbin ve aklın büyük bir rahatı vardır.**

Hem;

- **Cisme de o kadar ağır bir iş değildir**

Hem;

- Namaz kılanın diğer mübah dünyevî amelleri,
güzel bir niyet ile ibadet hükmünü alır.

Bu surette;

- **Bütün sermaye-i ömrünü, âhirete mal edebilir.**
- **Fâni ömrünü, bir cihette ibka eder.**

* * *

Beşinci Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ

Namaz kılmak ve

Büyük günahları işlememek;

- Ne derece hakikî bir

* **vazife-i insaniye**

- Ve ne kadar fitrî, münasib bir

* **netice-i hilkat-ı beşeriye**

olduğunu görmek istersen;

Şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle:

Seferberlikte bir taburda

- **Biri muallem, vazifeperver,**
- **Diğeri acemî, nefisperver,**

iki asker beraber bulunuyordu.

❖ **Vazifeperver nefer,**

- Talime ve cihada dikkat eder,
- Erzak ve tayinatını hiç düşünmezdi.

- Çünkü anlamış ki;
 - ✓ Onu beslemek ve cihazatını vermek,
 - ✓ Hasta olsa tedavi etmek,

Hattâ indelhace,

- ✓ Lokmayı ağzına koymaya kadar

devletin vazifesidir.

- Ve **onun asıl vazifesi,**
 - ✓ **talim ve cihaddır.**

Fakat;

- Bazı erzak ve cihazat işlerinde işler.
- Kazan kaynatır, karavanayı yıkar, getirir.

Ona sorulsa: Ne yapıyorsun?

- Devletin angaryasını çekiyorum, der.
- Demiyor: Nafakam için çalışıyorum.

❖ **Diğer şikempver**
ve acemî nefer ise;

- Talime ve harbe dikkat etmezdi.
- **“O, devlet işidir.** Bana ne?” derdi.
- Daim nafakasını düşünüp onun peşine dolaşır,
- Taburu terkeder, çarşıya gider, alış-veriş ederdi.

Bir gün, **mualllem** arkadaşı **ona** dedi:

- Birader, **asıl vazifen,**

talim ve muharebedir.

Sen, onun için buraya getirilmişsin.

- Padişaha itimad et. O, seni aç bırakmaz.

O, onun vazifesidir.

- Hem sen, âciz ve fakirsin;
her yerde kendini beslettiremezsin.
- Hem mücahede ve seferberlik zamanıdır.
- Hem sana âsîdir der, ceza verirler.

Evet iki vazife, peşimizde görünüyor.

- Biri; **padişahın vazifesidir.**

Bazan biz onun angaryasını çekeriz ki,

bizi beslemektir.

- Diğeri; **bizim vazifemizdir.**

Padişah bize teshilat ile yardım eder ki,

talim ve harbdir.

Acaba **o serseri nefer,**

o mücahid mualleme kulak vermezse,

ne kadar tehlikede kalır anlarsın!

İşte ey tenbel nefsim!

- **O dalgalı meydan-ı harb,**
- * **Bu dağdağalı dünya hayatıdır.**
- **O taburlara taksim edilen ordu ise,**
- * **Cem'iyet-i beşeriyedir.**
- **Ve o tabur ise,**
- * **Şu asrın cemaat-ı İslâmiyesidir.**
- **O iki nefer ise,**

Biri;

- * **Feraiz-i diniyesini bilen ve işleyen**
- * **ve kebairi terk**
- * **ve günahları işlememek için**
- * **nefis ve şeytanla mücadele eden**
- müttaki müslümandır.**

Diğeri;

- * **Rezzak-ı Hakikî'yi**
- ittihâm etmek derecesinde**
- derd-i maişete dalıp,**
- * **feraizi terk**
- * **ve maişet yolunda**
- rastgelen günahları işleyen**
- fâsık-ı hâsirdir.**

- **Ve o talim ve talimat ise,**
- * **(başta namaz) ibadettir.**

• **Ve o harb ise;**

- * nefis ve heva, cin ve ins şeytanlarına karşı mücahede edip,
- * günahlardan ve ahlâk-ı rezileden kalb ve ruhunu helâket-i ebediyeden kurtarmaktır.

• **Ve o iki vazife ise;**

Birisi;

- * hayatı verip beslemektir.

Diğeri;

- * hayatı verene ve besleyene perestiş edip yalvarmaktır,
- * ona tevekkül edip emniyet etmektir.

Evet,

- en parlak bir mu'cize-i san'at-ı Samedaniye
- ve bir hârîka-i hikmet-i Rabbaniye olan

hayatı;

kim vermiş, yapmış ise;

- ✓ rızıkla o hayatı besleyen
- ✓ ve idame eden de odur.

Ondan başka olmaz...

Delil mi istersin?

- **En zaîf, en aptal hayvan;**

* **en iyi beslenir.**

(Meyve kurtları ve balıklar gibi).

- **En âciz, en nazik mahlûk;**

* **en iyi rızkı o yer.**

(Çocuklar ve yavrular gibi).

Evet;

Vasıta-ı rızk-ı helâl,

- **İktidar ve ihtiyar ile olmadığını;**

- **Belki, acz u za'f ile olduğunu**

anlamak için,

* balıklar ile tilkileri,

* yavrular ile canavarları,

* ağaçlar ile hayvanları

müvazene etmek kâfidir.

Demek;

Derd-i maişet için namazını terkeden,

o nefere benzer ki:

- Talimi ve siperini bırakıp,
- Çarşıda dilencilik eder.

Fakat;

Namazını kıldıktan sonra,

- Cenab-ı Rezzak-ı Kerim'in matbaha-i rahmetinden tayinatını aramak,
- başkalara bâr olmamak için bizzât gitmek;
 - * **Güzeldir, mertliktir,**
 - * **O dahi bir ibadettir.**

Hem;

**İnsan ibadet için halk olunduğunu,
Fıtratı ve cihazat-ı maneviyesi gösteriyor.**

Zira;

Hayat-ı dünyeviyesine lâzım olan,

- Amel ve iktidar cihetinde
 - * En edna bir serçe kuşuna yetişmez.

Fakat;

Hayat-ı maneviye ve uhreviyesine

lâzım olan,

- İlim ve iftikar ile
- Tazarru' ve ibadet cihetinde
 - * Hayvanatın sultanı ve
 - * Kumandanı hükmündedir.

Demek ey nefsim!

Eğer;

- **Hayat-ı dünyeviyeyi** gaye-i maksad yapsan,
- *Ve ona daim çalışsan,*
- * **En edna bir serçe kuşunun,**
 - > **bir neferi hükmünde olursun.**

Eğer;

- **Hayat-ı uhreviyeyi** gaye-i maksad yapsan,
- *Ve şu hayatı dahi ona vesile ve mezraa etsen,*
- *Ve ona göre çalışsan;*

O vakit,

- * **Hayvanatın**
 - > **büyük bir kumandanı hükmünde**
- * **Ve şu dünyada Cenab-ı Hakk'ın**
 - > **nazlı ve niyazdar bir abdi,**
 - > **mükerrem ve muhterem bir misafiri**
olursun.

**İşte sana iki yol,
istediğini intihab edebilirsin.
Hidayet ve tevfikı
Erhamürrâhimîn'den iste...**

* * *

Altıncı Söz

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
اِنَّ اللّٰهَ اشْتَرٰی مِنْ الْمُؤْمِنِیْنَ اَنْفُسَهُمْ
وَاَمْوَالَهُمْ بِاَنْ لَّهُمُ الْجَنَّةَ

**Nefis ve malını Cenab-ı Hakk'a satmak
Ve O'na abd olmak
Ve asker olmak;**

- ✓ **ne kadar kârlı bir ticaret,**
- ✓ **ne kadar şerefli bir rütbe**

olduğunu anlamak istersen,

Şu temsilî hikâyeciği dinle:

Bir zaman bir padişah,

raiyetinden iki adama,

Her birisine emaneten **birer çiftlik** verir ki;

İçinde fabrika, makine, at, silâh gibi

her şey var.

Fakat;

- Fırtınalı bir muharebe zamanı olduğundan,
 - * Hiçbir şey kararında kalmaz.
 - * Ya mahvolur veya tebeddül eder gider.

Padişah, o iki nefere kemal-i merhametinden

Bir yaver-i ekremi gönderdi.

Gayet merhametkâr **bir ferman** ile

onlara diyordu:

Elinizde olan emanetimi bana satınız.

Tâ, sizin için muhafaza edeyim,

Beyhude zayi' olmasın.

• **Hem** muharebe bittikten sonra

* size daha güzel bir surette iade edeceğim.

• **Hem** güya o emanet malınızdır,

* pek büyük bir fiat size vereceğim.

• **Hem** o makine ve fabrikadaki âletler,

* benim namımla

* ve benim tezgâhımda işlettilirilecek.

Hem fiatı, hem ücretleri, birden bine yükselecek.

* Bütün o kârı size vereceğim.

• **Hem** de siz, âciz ve fakirsiniz.

O koca işlerin masarifatını tedarik edemezsiniz.

* Bütün masarifatı ve levazımatı,

ben deruhde ederim.

* Bütün vâridatı ve menfaatı size vereceğim.

• **Hem** de terhisat zamanına kadar,

* elinizde bırakacağım.

İşte beş mertebe kâr içinde kâr...

Eğer bana satmazsanız;

Zâten görüyorsunuz ki,
hiç kimse elindeki muhafaza edemiyor.
Herkes gibi elinizden çıkacaktır.

• Hem

* Beyhude gidecek,

• Hem

* O yüksek fiattan mahrum kalacaksınız.

• Hem

* O nâzik, kıymetdar âletler, mizanlar,
istimal edilecek şahane madenler
ve işler bulmadığından;
bütün bütün kıymetten düşecekler.

• Hem

* İdare ve muhafaza zahmeti ve külfeti
başınıza kalacak.

• Hem

* Emanette hıyanet cezasını göreceksiniz.

İşte beş derece hasaret içinde hasaret...

Hem de bana satmak ise;

* Bana asker olup,
benim namımla tasarruf etmek demektir.

Âdi bir esir ve başıbozuğa bedel,

* Âlî bir padişahın,
Has, serbest bir yaver-i askeri olursunuz.

Onlar,

Şu iltifatı ve fermanı dinledikten sonra,

O iki adamdan,

• **Aklı başında olanı** dedi:

- Baş üstüne, ben maalfihâr satarım.

Hem, bin teşekkür ederim.

• **Diğeri mağrur,**

Nefsi firavunlaşmış, hodbin, ayyaş,

güya ebedî o çiftlikte kalacak gibi,

Dünya zelzelelerinden dağdağlarından haberi yok.

Dedi:

- Yok! Padişah kimdir?

Ben mülkümü satmam, keyfimi bozmam...

Biraz zaman sonra;

• **Birinci adam** öyle bir mertebeye çıktı ki,

* Herkes haline gıpta ederdi.

* Padişahın lütfuna mazhar olmuş,

* Has sarayında saadetle yaşıyor.

• **Diğeri,** öyle bir hale giriftar olmuş ki:

* Hem herkes ona acıyor,

* Hem de “müstehak!” diyor.

Çünkü hatasının neticesi olarak,

* Hem saadeti ve mülkü gitmiş,

* Hem ceza ve azab çekiyor.

İşte ey nefs-i pürheves!

Şu misalin dûrbîni ile hakikatın yüzüne bak.

• **Amma o padişah ise,**

Ezel-ebed Sultanı olan Rabbin, Hâlıkındır.

• **Ve o çiftlikler, makineler, âletler, mizanlar ise,**

- * Senin daire-i hayatın içindeki mâmelekin,
- * ve o mâmelekin içindeki cisim, ruh ve kalbin,
- * ve onlar içindeki göz ve dil, akıl ve hayal gibi zahirî ve bâtınî hasselerindir.

• **Ve o yaver-i ekrem ise,**

* Resul-i Kerim'dir.

• **Ve o ferman-ı ahkem ise,**

- * Kur'an-ı Hakîm'dir ki,
Bahsinde bulunduğumuz ticaret-i azîmeyi,
Şu âyetle ilân ediyor:

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ

• **Ve o dalgalı muharebe meydanı ise,**

- * Şu fırtınalı dünya yüzüdür ki;
Durmuyor, dönüyor, bozuluyor
ve her insanın aklına şu fikri veriyor:

**“Madem her şey elimizden çıkacak,
fâni olup kaybolacak.
Acaba bâkiye tebdil edip
ibka etmek çaresi yok mu?”**

deyip, düşünürken,

Birden semavî sadâ-yı Kur'an işitiliyor.

Der: “Evet var.

**Hem, beş mertebe kârlı bir surette,
güzel ve rahat bir çaresi var.”**

Sual: Nedir?

Elcevab:

Emaneti, sahib-i hakikîsine satmak..

**İşte o satışta,
beş derece kâr içinde kâr var.**

• **Birinci kâr: Fâni mal, beka bulur.**

Çünkü;

* Kayyum-u Bâki olan Zât-ı Zülcelal'e verilen

* Ve onun yolunda sarfedilen **şu ömr-ü zâil**,
bâkiye inkılab eder, bâki meyveler verir.

O vakit ömür dakikaları,

* Âdeta tohumlar, çekirdekler hükmünde
zahiren fena bulur, çürür.

* Fakat âlem-i bekada, saadet çiçekleri açarlar
ve sünbüllenişirler.

* Ve Âlem-i Berzah'ta ziyadar, munis
birer manzara olurlar.

• **İkinci kâr:** Cennet gibi bir fiat veriliyor.

• **Üçüncü kâr:**

**Her âza ve hasselerin kıymeti,
birden bine çıkar.**

Meselâ: Akıl bir âlettir.

**Eğer Cenab-ı Hakk'a satmayıp,
Belki nefis hesabına çalıştırsan,**

Öyle meş'um ve müz'ic ve muacciz

Bir âlet olur ki;

- * Geçmiş zamanın âlâm-ı hazînesini
- * Ve gelecek zamanın ehval-i muhavvifanesini
- * Senin bu bîçare başına yükletecek,
- * Yümünsüz ve muzır bir âlet derekesine iner.

İşte bunun içindir ki:

Fâsık adam,

aklın iz'ac ve tacizinden kurtulmak için,
galiben ya sarhoşluğa veya eğlenceye kaçar.

**Eğer Mâlik-i Hakikî'sine satılsa,
Ve onun hesabına çalıştırsan;**

Akıl, öyle tılsımlı bir anahtar olur ki:

Şu kâinata olan,

- * Nihayetsiz rahmet hazinelerini
- * Ve hikmet definelerini açar.
- * Ve bununla sahibini,
Saadet-i ebediyeye müheyya eden,
- * Bir **Mürşid-i Rabbanî** derecesine çıkar.

Meselâ: Göz bir hassedir ki,

Ruh bu âlemi o pencere ile seyreder.

**Eğer Cenab-ı Hak' a satmayıp,
Belki nefis hesabına çalıştırsan,**

* Geçici, devamsız bazı güzellikleri, manzaraları
seyr ile

* Şehvet ve heves-i nefسانيyeye,

bir kavvad derekesinde bir hizmetkâr olur.

**Eğer gözü, gözün Sâni'-i Basîr'ine satsan
ve onun hesabına ve izni dairesinde
çalıştırsan;**

O zaman şu göz;

* Şu kitab-ı kebir-i kâinatın bir **mütalaacısı**

* Ve şu âlemdeki

mu'cizat-ı san'at-ı Rabbaniyenin bir **seyircisi**

* Ve şu Küre-i Arz bahçesindeki

rahmet çiçeklerinin mübarek bir **arısı**

derecesine çıkar.

Meselâ: Dildeki kuvve-i zaikayı,

**Fâtır-ı Hakîm'ine satmazsan,
belki nefis hesabına, mide namına
çalıştırsan;**

* O vakit midenin tavlasına ve fabrikasına
bir **kapıcı** derekesine iner, sukut eder.

Eğer Rezzak-ı Kerim'e satsan;

O zaman dildeki kuvve-i zaika,

* Rahmet-i İlahiye hazinelerinin

bir **nâzır-ı mahiri**....

* Ve Kudret-i Samedaniye matbahlarının

bir **müfettiş-i şâkiri**

rütbesine çıkar.

İşte; Ey akıl, dikkat et!

• **Meş'um bir âlet** nerede?

* **Kâinat anahtarı** nerede?

Ey göz, güzel bak!

• **Âdi bir kavvad** nerede?

* Kütübhane-i İlahînin

mütefennin bir nâzırı nerede?

Ve Ey dil, iyi tad!

• Bir **tavla kapıcısı**

• Ve bir **fabrika yasağcısı** nerede?

* **Hazine-i hâssa-i rahmet nâzırı**

nerede?

Ve daha bunlar gibi,

başka âletleri ve âzaları kıyas etsen

anlarsın ki:

* Hakikaten mü'min **Cennet'e lâayık**

* Ve kâfir **Cehennem'e muvafık**

bir mahiyet kesbeder.

**Ve onların herbiri,
öyle bir kıymet almalarının sebebi:**

Mü'min, imanıyla,

Hâlıkının emanetini,

* Onun namına

* Ve izni dairesinde istimal etmesidir.

Ve **Kâfir**, hıyanet edip,

* Nefs-i emmare hesabına çalıştırmasıdır.

• **Dördüncü Kâr:**

İnsan zâiftir, belaları çok....

Fakirdir, ihtiyacı pek ziyade....

Âcizdir, hayat yükü pek ağır....

Eğer;

• Kadîr-i Zülcelal'e dayanıp tevekkül etmezse,

• Ve itimad edip teslim olmazsa,

* Vicdanı daim azab içinde kalır.

* Semeresiz meşakkatler, elemeler, teessüfler
onu boğar.

* Ya sarhoş veya canavar eder.

• **Beşinci kâr:**

Bütün o âza ve âletlerin ibadeti ve tesbihatı

ve o yüksek ücretleri,

en muhtaç olduğun bir zamanda,

Cennet yemişleri suretinde sana verileceğine;

ehl-i zevk ve keşif ve ehl-i ihtisas ve müşahede
ittifak etmişler.

İşte

**Bu beş mertebe kârlı ticareti yapmazsan
Şu kârlardan mahrumiyetten başka,
Beş derece hasaret içinde
Hasarete düşeceksin.**

• **Birinci hasaret:**

- O kadar sevdiğin **mal** ve **evlâd**,
- ve perestiş ettiğin **nefis** ve **heva**,
- ve meftun olduğun **gençlik** ve **hayat**,
- * zayi' olup kaybolacak,
- * senin elinden çıkacaklar.

Fakat;

- * günahlarını, elemelerini sana bırakıp
- * boynuna yükletecekler.

• **İkinci hasaret:**

- Emanette hıyanet cezasını çekeceksin.

Çünkü;

- * En kıymetdar âletleri,
- * En kıymetsiz şeylerde sarfedip
- * Nefsine zulmettin.

• **Üçüncü hasaret:**

- Bütün o kıymetdar cihazat-ı insaniyeyi,
- * hayvanlıktan çok aşağı bir derekeye düşürüp
- * hikmet-i İlahiyeye iftira ve zulmettin.

• **Dördüncü hasaret:**

- Acz ve fakrın ile beraber,

* O pek ağır hayat yükünü, zaîf beline yükleyip

* zeval ve firak sillesi altında

daim vaveylâ edeceksin.

• **Beşinci hasaret:**

- Hayat-ı ebediye esasatını

- ve saadet-i uhreviye levazimatını

tedarik etmek için verilen,

Akıl, kalb, göz ve dil gibi,

Güzel hediye-i Rahmaniyei,

* Cehennem kapılarını sana açacak,

* Çirkin bir surete çevirmektir.

Şimdi satmağa bakacağız.

Acaba o kadar ağır bir şey midir ki,
çokları satmaktan kaçıyorlar.

Yok, kat'â ve aslâ!

Hiç öyle ağırlığı yoktur.

Zira helâl dairesi geniştir,

keyfe kâfi gelir.

Harama girmeye hiç lüzum yoktur.

Feraiz-i İlahiye ise hafiftir, azdır.

**Allah'a abd ve asker olmak,
öyle lezzetli bir şereftir ki,
tarif edilmez.**

Vazife ise:

Yalnız bir asker gibi

Allah namına işlemeli, başlamalı.

Ve Allah hesabıyla vermeli ve almalı.

**Ve izni ve kanunu dairesinde
hareket etmeli, sükûnet bulmalı.**

Kusur etse, istiğfar etmeli.

Yâ Rab!

Kusurumuzu afvet.

Bizi kendine kul kabul et.

Emanetini kabzetmek zamanına kadar

Bizi emanette emin kıl.

**Âmîn demeli
ve ona yalvarmalı.**

*** * ***

Yedinci Söz

Şu kâinatın

- Tılsım-ı muğlakını açan

آَمَنْتُ بِاللّٰهِ وَ بِالْيَوْمِ الْآخِرِ

- * Ruh-u beşer için saadet kapısını fetheden
- * Ne kadar kıymetdar
- * **İki tılsım-ı müşkil-küşa** olduğunu,
- Ve **sabır ile Hâlıkına tevekkül ve iltica**
- Ve **şükür ile Rezzakından sual ve dua;**
 - * Ne kadar nâfi'
 - * Ve tiryak gibi **iki ilâç** olduğunu;
- **Ve Kur'an'ı dinlemek,**
- **Hükmüne inkıyad etmek,**
- **Namazı kılmak,**
- **Kebairi terk etmek;**
 - Ebed-ül âbâd yolculuğunda*
 - * Ne kadar mühim, değerli, revnakdar
 - bir bilet,**
 - bir zâd-ı âhiret,**
 - bir nur-u kabir**

olduğunu anlamak istersen;

Şu temsilî hikâyeciğe bak, dinle:

Bir zaman bir asker,

* meydan-ı harb ve imtihanında,

* kâr ve zarar deveranında,

pek müdhiş bir vaziyete düşer.

Şöyle ki:

- Sağ ve sol iki tarafından
dehşetli derin **iki yara** ile yaralı.
- Ve arkasında cesîm bir **arслан**,
ona saldırmak için bekliyor gibi duruyor.
- Ve gözü önünde bir **darağacı** dikilmiş,
bütün sevdiklerini asıp mahvediyor,
onu da bekliyor.
- Hem bu hali ile beraber
uzun bir **volculuğu** var, nefyediliyor.

O bîçare,

Şu dehşet içinde, me'yusane düşünürken;

Sağ cihetinde;

Hızır gibi bir hayırhah,

nuranî bir zât peyda olur.

Sana iki tılsım verip öğreteceğim.

- Güzelce istimal etsen,
- * O arslan, sana müsahhar bir at olur.
 - Hem o darağacı;
- * Sana keyif ve tenezzüh için
hoş bir salıncağa döner.

Hem sana *iki ilâç* vereceğim.

- Güzelce istimal etsen;

* O iki müteaffin yaraların,

İki güzel kokulu

Gül-ü Muhammedî (Aleyhissalâtü Vesselâm)

denilen latif çiçeğe inkılab ederler.

Hem sana *bir bilet* vereceğim.

- Onunla, uçar gibi bir senelik bir yolu,
bir günde kesersin.

İşte eğer inanmıyorsan, bir parça tecrübe et.

Tâ doğru olduğunu anlayasın.”

Hakikaten bir parça tecrübe etti.

Doğru olduğunu tasdik etti.

Evet, ben -yani şu bîçare Said- dahi

bunu tasdik ederim.

Çünkü biraz tecrübe ettim, pek doğru gördüm.

Bundan sonra birden gördü ki:

Sol cihetinden

Şeytan gibi dessor, ayyaş aldatıcı bir adam,

- çok zînetler,
- süslü suretler,
- fantaziyeler,
- müskirler

beraber olduğu halde geldi.

Karşısında durdu. Ona dedi:

– Hey arkadaş ! Gel gel...

- Beraber işret edip keyfedelim.
- şu güzel kız suretlerine bakalım.
- şu hoş şarkıları dinleyelim.
- şu tatlı yemekleri yiyelim.

Sual: Hâ hâ, nedir ağzında gizli okuyorsun?

Cevab: Bir tılsım.

– Bırak şu anlaşılmaz işi.

Hazır keyfimizi bozmayalım.

Sual: Hâ, şu ellerindeki nedir?

Cevab: Bir ilâç.

– At şunu. Sağlamsın. Neyin var.

Alkış zamanıdır.

Sual: Hâ, şu beş nişanlı kâğıt nedir?

Cevab: Bir bilet. Bir tayinat senedi.

– Yırt bunları.

şu güzel bahar mevsiminde

yolculuk bizim nemize lâzım! der.

Herbir desise ile onu iknaa çalışır.

Hattâ o bîçare, ona biraz meyleder.

Evet, insan aldanır.

Ben de öyle bir dессasa aldandım.

Birden sağ cihetinden ra'd gibi bir ses gelir.

Der:

- “Sakın aldanma. Ve o dессasa de ki:
- Eğer arkamdaki **arslanı** öldürüp,
- Önümdeki **darağacıını** kaldırıp,
- Sağ ve solumdaki **yaraları** def’edip
- Peşimdeki **yolculuğu** men’edecek

bir çare sende varsa, bulursan;

* Haydi yap, göster, görelim.

* Sonra de: Gel keyfedelim.

* Yoksa sus hey sersem!.

* Tâ Hızır gibi bu zât-ı semavî dediğini desin.”

**İşte ey gençliğinde gülmüş,
şimdi güldüğüne ağlayan nefsim!**

Bil ;

- **O bîçare asker ise, sensin ve insandır.**
- **Ve o arslan ise, eceldir.**
- **Ve o darağacı ise,**

Ölüm ve zeval ve firaktır ki;

gece gündüzün dönmesinde

her dost veda eder, kaybolur.

- **Ve o iki yara ise,**

Birisi müz’ic ve hadsiz bir **acz-i beşerî**;

Diğeri elîm, nihayetsiz bir **fakr-ı insanîdir**.

- **Ve o nefy ve yolculuk ise,**
Âlem-i ervahtan, rahm-ı maderden,
sabavetten, ihtiyarlıktan,
dünyadan, kabirden,
berzahtan, haşirden, Sırat'tan geçer
bir uzun **sefer-i imtihandır.**
- **Ve o iki tılsım ise,**
Cenab-ı Hakk'a iman
ve **âhirete imandır.**

Evet;

Şu kudsî tılsım ile
Ölüm;

İnsan-ı mü'mini,
Zindan-ı dünyadan bostan-ı cinana,
Huzur-u Rahman'a götüren
Bir **müсахhar at ve burak** suretini alır.

Onun içindir ki:

Ölümün hakikatını gören kâmil insanlar,
Ölümü sevmişler.

Daha ölüm gelmeden ölmek istemişler.

Hem;

zeval ve **firak,**
memat ve **vefat** ve **darağacı** olan
Mürur-u zaman;

O iman tılsımı ile,

Sâni'-i Zülcelal'in taze taze, renk renk, çeşit çeşit

- mu'cizat-ı nakşını,
- havarık-ı kudretini,
- tecelliyat-ı rahmetini,

kemal-i lezzetle seyr ve temaşaya

vasıta suretini alır.

Evet;

Güneşin nurundaki renkleri gösteren âyinelerin

- tebeddül edip tazelenmesi
- ve sinema perdelerinin değişmesi,

* daha hoş, daha güzel manzaralar teşkil eder.

• Ve o iki ilâç ise,

Biri; Sabır ile tevekküldür.

Hâlıkının kudretine istinad,

Hikmetine itimaddır.

Öyle mi?

Evet "**Emr-i Kün-fe yekün**"e mâlik

bir Sultan-ı Cihan'a

acz tezkeresiyle istinad eden bir adamın

ne pervası olabilir?

Zira en müdhiş bir musibet karşısında

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ deyip

itminan-ı kalb ile Rabb-ı Rahîm'ine itimad eder.

**Evet, ârif-i billah,
aczden, mehâfetullahtan telezzüz eder.**

Evet, **havfta lezzet vardır.**

Eğer bir yaşındaki bir çocuğun aklı bulunsa
ve ondan sual edilse:

“En leziz ve en tatlı haletin nedir?”

Belki diyecek:

“Aczimi, za’fımı anlayıp,
vâlidemin tatlı tokatından korkarak,
yine vâlidemin şefkatli sinesine sığındığım halettir.”
Hâlbuki bütün vâlidelerin şefkatleri;

ancak bir **lem’a-i tecelli-i rahmettir.**

Onun içindir ki:

Kâmil insanlar, **aczde ve havfullahta**

öyle bir lezzet bulmuşlar ki;

kendi havl ve kuvvetlerinden şiddetle teberri edip,
Allah’a **acz** ile sığınmışlar.

Aczi ve havfı, kendilerine **şefaathı yapmışlar.**

Diğer ilâç ise,

Şükür ve kanaat ile taleb ve dua

ve Rezzak-ı Rahîm’in rahmetine itimaddır.

Öyle mi? Evet,

- Bütün yeryüzünü bir sofrâ-i nimet eden
- ve bahar mevsimini bir çiçek destesi yapan
- ve o sofranın yanına koyan
- ve üstüne serpen
- bir Cevvad-ı Kerim’in misafirine

fakr u ihtiyâç, nasıl elîm ve ağır olabilir?

Belki;

Fakr u ihtiyacı, hoş bir iştiha suretini alır.
İштиha gibi **fakrın** tezyidine çalışır.

Onun içindir ki:

Kâmil insanlar, **fakr** ile fahretmişler.

Sakın yanlış anlama!

Allah'a karşı fakrını hissedip yalvarmak demektir.
Yoksa fakrını halka gösterip,
dilencilik vaziyetini almak demek değildir.

Ve o bilet, sened ise;

- * başta **namaz** olarak
- * **Eda-i feraiz**
- * ve **terk-i kebairdir.**

Öyle mi?

- Evet bütün ehl-i ihtisas ve müşahedenin
- ve bütün ehl-i zevk ve keşfin ittifakıyla;
* o uzun ve karanlıklı ebed-ül âbâd yolunda
zâd ü zahîre, ışık ve burak;

Ancak;

- * Kur'anın **evamirini imtisal**
- * **ve nevahisinden içtinab**

ile elde edilebilir.

Yoksa **fen ve felsefe, san'at ve hikmet,**
o yolda beş para etmez.

Onların ışıkları, kabrin kapısına kadardır.

İşte ey tenbel nefsim!

**Beş vakit namazı kılmak,
yedi kebairi terketmek;**

ne kadar az ve rahat ve hafiftir.

Neticesi ve meyvesi ve faidesi

ne kadar çok mühim ve büyük olduğunu;
aklın varsa, bozulmamış ise anlarsın.

**Ve fışk ve sefahete seni teşvik eden
şeytana ve o adama dersin:**

- Eğer **ölümü** öldürüp,
- **zevali** dünyadan izale etmek
- ve **aczi** ve **fakrı**, beşerden kaldırıp
- **kabir** kapısını kapamak çaresi varsa,

Söyle dinleyelim. Yoksa sus.

Kâinat meşicid-i kebirinde

Kur'an kâinatı okuyor!

Onu dinleyelim.

O nur ile nurlanalım,

hidayetiyle amel edelim

ve onu vird-i zeban edelim.

Evet,

Söz odur ve ona derler.

- ✓ **Hak olup,**
- ✓ **Hak'tan gelip**
- ✓ **Hak diyen**
- ✓ **ve hakikatı gösteren**
- ✓ **ve nuranî hikmeti neşreden odur.**

اللَّهُمَّ نَوِّرْ قُلُوبَنَا بِنُورِ الْإِيمَانِ وَالْقُرْآنِ اللَّهُمَّ اغْنِنَا
 بِالْإِفْتِقَارِ إِلَيْكَ وَلَا تَفْقُرْنَا بِالْإِسْتِغْنَاءِ عَنْكَ تَبَرَّأْنَا
 إِلَيْكَ مِنْ حَوْلِنَا وَقُوَّتِنَا وَالتَّجَنُّنَا إِلَى حَوْلِكَ وَقُوَّتِكَ
 فَاجْعَلْنَا مِنَ الْمُتَوَكِّلِينَ عَلَيْكَ وَلَا تَكِلْنَا إِلَى أَنْفُسِنَا
 وَاحْفَظْنَا بِحِفْظِكَ وَارْحَمْنَا وَارْحَمِ الْمُؤْمِنِينَ وَ
 الْمُؤْمِنَاتِ وَصَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ
 نَبِيِّكَ وَصَفِيِّكَ وَخَلِيلِكَ وَجَمَالِ مُلْكِكَ وَمَلِيكَ
 صُنْعِكَ وَعَيْنِ عِنَايَتِكَ وَشَمْسِ هِدَايَتِكَ وَلسَانِ
 حُجَّتِكَ وَمِثَالِ رَحْمَتِكَ وَنُورِ خَلْقِكَ وَشَرَفِ
 مَوْجُودَاتِكَ وَسِرَاجِ وَحَدِيثِكَ فِي كَثْرَةِ مَخْلُوقَاتِكَ
 وَكَاشِفِ طَلْسِمِ كَائِنَاتِكَ وَدَلَالِ سُلْطَنَةِ رُبُوبِيَّتِكَ
 وَمُبَلِّغِ مَرْضِيَّاتِكَ وَمُعَرِّفِ كُنُوزِ أَسْمَائِكَ وَمُعَلِّمِ
 عِبَادِكَ وَتَرْجُمَانِ آيَاتِكَ وَمِرَاتِ جَمَالِ رُبُوبِيَّتِكَ وَ
 مَدَارِ شُهُودِكَ وَإِشْهَادِكَ وَحَبِيبِكَ وَرَسُولِكَ الَّذِي
 أَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ
 وَعَلَى إِخْوَانِهِ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ وَعَلَى مَلَائِكَتِكَ
 الْمُقَرَّبِينَ وَعَلَى عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ آمِينَ

Sekizinci Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ*
إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ*

- Şu **dünya**
- ve dünya içindeki **ruh-u insanî**
- ve insanda **dinin mahiyet ve kıymetlerini**
- ve **eğer din-i hak olmazsa,**
dünya bir zindan olması
- ve **dinsiz insan,**
en bedbaht mahlûk olduğunu
- ve **şu âlemin tılsımını açan,**
ruh-u beşerîyi zulümattan kurtaran

يَا اللَّهُ ve لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

olduğunu anlamak istersen;

Şu temsilî hikâyeciğe bak;

Eski zamanda **iki kardeş,**

uzun bir seyahate beraber gidiyorlar.

Gitgide tâ **yol ikileşti.**

O iki yol başında ciddî bir adamı gördüler.

Ondan sordular: “Hangi yol iyidir?”

O dahi onlara dedi ki:

Sağ yolda;

Kanun ve nizamla tebaiyet mecburiyeti vardır.

Fakat;

O külfet içinde bir emniyet ve saadet vardır.

Sol yolda ise;

Serbestiyet ve hürriyet vardır.

Fakat;

O serbestiyet içinde bir tehlike ve şekavet vardır.

Şimdi intihabdaki ihtiyar sizdedir.

Bunu dinledikten sonra,

Güzel huylu kardeş sağ yola,

تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ deyip gitti

ve nizam ve intizama tebaiyeti kabul etti.

Ahlâksız ve serseri olan diğer kardeş,

Sırf serbestlik için **sol yolu** tercih etti.

Zahiren hafif, manen ağır vaziyette giden

bu adamı hayalen takib ediyoruz:

İşte **bu adam,**

Dereden tepeden aşır,

git gide tâ hâlî bir sahraya girdi.

Birden müdhîş bir sadâ işitti.

Baktı ki: Dehşetli bir **arслан,**

meşelikten çıkıp ona hücum ediyor.

O da kaçtı. Tâ **altmış arşın derinliğinde**

susuz bir **kuyuya** rastgeldi.

Korkusundan kendini içine attı.

Yarisına kadar düşüp,

elleri bir **ağaca** rastgeldi, yapıştı.

Kuyunun duvarında göğermiş olan o ağacın

iki kökü var.

İki fare, biri beyaz biri siyah,

O iki köke musallat olup kesiyorlar.

• Yukarıya baktı gördü ki: **Arslan;**

Nöbetçi gibi kuyunun başında bekliyor.

• Aşağıya baktı gördü ki:

Dehşetli bir **ejderha**, içindedir.

Başını kaldırmış,

otuz arşın yukarıdaki ayağına takarrüb etmiş.

Ağzı kuyu ağzı gibi geniştir.

• Kuyunun duvarına baktı gördü ki:

Isırıcı muzır haşerat, etrafını sarmışlar.

• Ağacın başına baktı gördü ki:

Bir incir ağacıdır. Fakat hârika olarak,

muhtelif çok ağaçların meyveleri,

cevizden nara kadar başında yemişleri var.

İşte **şu adam;**

Sû'-i fehminden, akılsızlığından anlamıyor ki,

Bu âdi bir iş değildir. Bu işler tesadüfî olamaz.

Bu acib işler içinde garib esrar var.

Ve pek büyük bir işleyici var olduğunu

intikal etmedi.

Şimdi **bunun kalbi** ve **ruh** ve **aklı**,
şu elîm vaziyetten
gizli feryad u figan ettikleri halde;
nefs-i emmaresi, güya bir şey yokmuş gibi
tecahül edip,
ruh ve **kalbin** ağlamasından kulağını kapayıp,
kendi kendini aldatarak,
bir bahçede bulunuyor gibi,
o ağacın meyvelerini yemeğe başladı.
Hâlbuki o meyvelerin bir kısmı zehirli ve muzır idi.
Bir hadîs-i kudsîde Cenab-ı Hak buyurmuş:

أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي

Yani; “**Kulum beni nasıl tanır,sa,**
onunla öyle muamele ederim.”

İşte **bu bedbaht adam**,

sû’-i zan ile ve akılsızlığı ile,

- gördüğünü âdi ve ayn-ı hakikat telakki etti
- ve öyle de muamele gördü
- ve görüyor ve görecek!
- Ne ölüyor ki kurtulsun,
- Ne de yaşıyor, böylece azab çekiyor.

Biz de şu **meş’umu**,

bu azabda bırakıp döneceğiz.

Tâ, **öteki kardeşin** halini anlayacağız.

❖ **İşte şu mübarek akıllı zât gidiyor.**

Fakat; biraderi gibi sıkıntı çekmiyor.

Çünkü; güzel ahlâklı olduğundan,

- ✓ güzel şeyleri düşünür,
- ✓ güzel hülyalar eder.
- ✓ Kendi kendine ünsiyet eder.

Hem biraderi gibi zahmet ve meşakkat çekmiyor.

Çünkü;

- ✓ nizamı bilir,
- ✓ tebaiyet eder,
- ✓ teshilat görür.

Asayiş ve emniyet içinde serbest gidiyor.

İşte bir **bahçeye** rastgeldi.

İçinde hem güzel çiçek ve meyveler var.

Hem bakılmadığı için

murdar şeyler de bulunuyor.

Kardeşi dahi böyle birisine girmişti.

Fakat;

- ✓ murdar şeylere dikkat edip meşgul olmuş,
- ✓ midesini bulandırmış.
- ✓ Hiç istirahat etmeden çıkıp gitmişti.

Bu zât ise,

“Her şeyin iyisine bak” kaidesiyle amel edip murdar şeylere hiç bakmadı.

İyi şeylerden iyi istifade etti.

Güzelce istirahat ederek çıkıp gidiyor.

• Sonra gitgide bu dahi evvelki biraderi gibi bir **sahra-i azîmeye** girdi.

• Birden hücum eden bir **arslanın** sesini işitti. Korktu, fakat biraderi kadar korkmadı.

Çünkü hüsn-ü zannıyla ve güzel fikriyle;

“Şu sahranın bir hâkimi var.

**Ve bu arslan, o hâkimin taht-ı emrinde
bir hizmetkâr olması ihtimali var”**

diye düşünüp teselli buldu.

• Fakat yine kaçtı.

**Tâ altmış arşın derinliğinde
bir susuz kuyuya rastgeldi,**

kendini içine attı.

• Biraderi gibi ortasında bir **ağaca** eli yapıştı;
havada muallak kaldı.

• Baktı **iki hayvan,**

O ağacın iki kökünü kesiyorlar.

• Yukarıya baktı **arslan,**

aşağıya baktı bir **ejderha** gördü.

Aynı kardeşi gibi bir acib vaziyet gördü.

Bu dahi tedehhüş etti.

Fakat kardeşinin dehşetinden bin derece hafif.

Çünkü

**güzel ahlâkı, ona güzel fikir vermiş
ve güzel fikir ise,**

ona her şeyin güzel cihetini gösteriyor.

İşte bu sebebden şöyle düşündü ki:

Bu acib işler, birbiriyale alâkadardır.

Hem bir emir ile hareket ederler gibi görünüyor.

Öyle ise, bu işlerde bir tılsım vardır.

Evet,

bunlar, bir gizli hâkimin emriyle dönerler.

Öyle ise

ben yalnız değilim,

*** o gizli hâkim bana bakıyor;**

*** beni tecrübe ediyor,**

*** bir maksad için beni bir yere sevkedip
davet ediyor.**

Şu tatlı korku ve güzel fikirden

bir merak **neş'et eder** ki:

Acaba beni tecrübe edip

kendini bana tanıttırmak isteyen

**ve bu acib yol ile bir maksada sevkeden
kimdir?**

Sonra, tanımak merakından

tılsım sahibinin muhabbeti **neş'et etti.**

Ve şu muhabbetten,

tılsımı açmak arzusu **neş'et etti**

Ve o arzudan,

tılsım sahibini razı edecek ve hoşuna gidecek

bir güzel vaziyet almak iradesi **neş'et etti.**

Sonra ağacın başına baktı, gördü ki,
İncir ağacıdır.

Fakat;

Başında, **binlerle ağacın meyveleri vardır.**

O vakit bütün bütün korkusu gitti.

Çünkü kat'î anladı ki;

Bu incir ağacı;

Bir listedir,

Bir fihristedir,

Bir sergidir.

O mahfî hâkim;

bağ ve bostanındaki meyvelerin nümunelerini,
bir tılsım ve bir mu'cize ile o ağaca takmış
ve kendi misafirlerine ihzar ettiği et'imeye
birer işaret suretinde,

o ağacı tezyin etmiş olmalı.

Yoksa bir tek ağaç,

binler ağaçların meyvelerini vermez.

Sonra niyaza başladı.

Tâ, tılsımın anahtarı ona ilham oldu.

Bağırды ki:

Ey bu yerlerin hâkimi!

Senin bahtına düştüm.

Sana dehalet ediyorum

Ve sana hizmetkârım

Ve senin rızanı istiyorum

Ve seni arıyorum.

Ve bu niyazdan sonra,
birden kuyunun duvarı yarılıp,
şahane, nezih ve güzel bir bahçeye
bir kapı açıldı.

Belki **ejderha ağzı,**
o kapıya inkılab etti
ve arslan ve ejderha,
iki hizmetkâr suretini giydiler
ve onu içeriye davet ediyorlar.
Hattâ **o arslan,**
kendisine müsahhar bir at şekline girdi.

İşte ey tenbel nefsim!
Ve ey hayalî arkadaşım! Geliniz!
Bu **iki kardeşin** vaziyetlerini müvazene edelim.

Tâ, iyilik nasıl iyilik getirir
ve fenalık, nasıl fenalık getirir;
görelim, bilelim.

Bakınız!

Sol yolun bedbaht yolcusu,
her vakit ejderhanın ağzına girmeye muntazırdır;
titriyor.

Ve **şu bahtiyar ise,**
meyvedar ve revnakdar bir bahçeye
davet edilir.

Hem o bedbaht,

elîm bir dehşette ve azîm bir korku içinde
kalbi parçalanıyor.

Ve şu bahtiyar ise

leziz bir ibret, tatlı bir havf, mahbub bir marifet
içinde
garib şeyleri seyr ü temaşa ediyor.

Hem o bedbaht,

vahşet ve me'yusiyet ve kimsesizlik içinde
azab çekiyor.

Ve şu bahtiyar ise,

ünsiyet ve ümid ve iştiyak içinde
telezzüz ediyor.

Hem o bedbaht,

kendini vahşi canavarların hücumuna maruz
bir mahpus hükmünde görüyor

ve şu bahtiyar ise,

bir aziz misafirdir ki,
misafiri olduğu Mihmandar-ı Kerim'in
acib hizmetkârları ile ünsiyet edip eğleniyor.

Hem o bedbaht

zahiren leziz, manen zehirli yemişleri yemekle
azabını ta'cil ediyor.

Zira o meyveler, nûmunelerdir.

Tatmaya izin var,

tâ asıllarına talib olup müşteri olsun.

Yoksa, hayvan gibi yutmaya izin yoktur.

Ve **şu bahtiyar ise**

tadar, işi anlar.

Yemesini te'hir eder ve intizar ile telezzüz eder.

Hem **o bedbaht,**

kendi kendine zulmetmiş.

Gündüz gibi güzel bir hakikatı

ve parlak bir vaziyeti,

basiretsizliği ile kendisine

muzlim ve zulümatlı bir evham,

bir cehennem şekline getirmiş.

Ne şefkate müstehaktır

ve ne de kimseden şekvaya hakkı vardır.

Meselâ: Bir adam,

güzel bir bahçede,

ahbablarının ortasında,

yaz mevsiminde

hoş bir ziyafetteki keyfe kanaat etmeyip

kendini pis müskirlerle sarhoş edip;

kendisini kış ortasında,

canavarlar içinde

aç, çıplak tahayyül edip

bağırmaya ve ağlamaya başlasa,

nasıl şefkate lâyük değil,

kendi kendine zulmediyor.

Dostlarını canavar görüp, tahkir ediyor.

İşte bu bedbaht dahi öyledir.

Ve **şu bahtiyar ise,**

hakikatı görür.

Hakikat ise güzeldir.

Hakikatın hüsnünü derk etmekle,

hakikat sahibinin kemaline hürmet eder.

Rahmetine müstehak olur.

İşte

“Fenaliği kendinden, iyiliği Allah’tan bil”

olan hükm-ü Kur’anînin sırrı zahir oluyor.

Daha bunlar gibi

sair farkları müvazene etsen anlayacaksın ki:

Evvelkisinin nefs-i emmaresi,

ona bir manevî cehennem ihzar etmiş.

Ve **ötekisinin**

hüsn-ü niyeti ve hüsn-ü zannı ve hüsn-ü hasle-
ti ve hüsn-ü fikri,

onu büyük bir ihsan ve saadete

ve parlak bir fazilete ve feyze mazhar etmiş.

**Ey nefsim
ve ey nefsimle beraber
bu hikâyeyi dinleyen adam!**

Eğer

bedbaht kardeş olmak istemezsen
ve bahtiyar kardeş olmak istersen,

**Kur'an'ı dinle
ve hükmüne muti ol
ve ona yapış
ve ahkâmıyla amel et.**

Şu hikâye-i temsiliyede olan hakikatları eğer
fehmettin ise;

- **hakikat-ı • dini**
 - **ve dünyayı**
 - **ve insanı**
 - **ve imanı**

ona tatbik edebilirsin.

Mühimlerini ben söyleyeceğim.

İncelerini sen kendin istihrac et.

İşte bak!

• **O iki kardeş ise,**

biri ruh-u mü'min ve kalb-i sâlihtir.

Diğeri, ruh-u kâfir ve kalb-i fâsıktır.

• **Ve o iki tarîkten**

sağ ise, tarîk-i Kur'an ve imandır.

Sol ise, tarîk-ı isyan ve küfrandır.

• **Ve o yoldaki bahçe ise,**

cem'iyet-i beşeriye ve medeniyet-i insaniye

içinde

muvakkat hayat-ı içtimaiyedir ki;

hayır ve şer, iyi ve fena, temiz ve pis şeyler

beraber bulunur.

Âkıl odur ki:

رَدَكَ امَّ غَدَا فَصَّ امَّ ذُخٍّ kaidesiyle amel eder, selâmet-i kalp ile gider.

• **Ve o sahra ise,** şu arz ve dünyadır

• **Ve o arslan ise,** ölüm ve eceldir

• **Ve o kuyu ise,** beden-i insan ve zaman-ı hayattır..

• **Ve o altmış arşın derinlik ise,** ömr-ü vasatî ve ömr-ü galibî olan altmış seneye işaretir..

• **Ve o ağaç ise,** müddet-i ömür ve madde-i hayattır.

• **Ve o siyah ve beyaz iki hayvan ise,** gece ve gündüzdür.

• **Ve o ejderha ise,** ağzı kabir olan tarîk-ı berzahiye ve revak-ı uhrevîdir.

Fakat o ağız,

mü'min için, zindandan bir bahçeye açılan bir kapıdır..

• **Ve o haşerat-ı muzırta ise,**

musibat-ı dünyeviyedir.

Fakat mü'min için,
gaflet uykusuna dalmamak için
tatlı ikazat-ı İlahiye
ve iltifat-ı Rahmaniye hükmündedir.

• **Ve o ağaçtaki yemişler ise,**

dünyevî nimetlerdir ki;
Cenab-ı Kerim-i Mutlak,
onları âhiret nimetlerine bir liste,
hem ihtar edici,
hem müşabihleri,
hem Cennet meyvelerine müşterileri davet
eden

nümuneler suretinde yapmış.

• **Ve o ağacın birliğiyle beraber
muhtelif başka başka meyveler vermesi
ise,**

kudret-i Samedaniyenin sikkesine
ve rububiyet-i İlahiyenin hâtemine
ve saltanat-ı uluhiyetin turrasına işarettir.

Çünkü

• **“Bir tek şeyden her şeyi yapmak”**

yani

bir topraktan bütün nebatat ve meyveleri yap-
mak;

hem bir sudan bütün hayvanatı halletmek;

hem basit bir yemekten

bütün cihazat-ı hayvaniyeyi icad etmek;

Kabir,

ehl-i dalalet ve tuğyan için
vahşet ve nisyan içinde
zindan gibi sıkıntılı
ve bir ejderha batını gibi dar bir mezara açılan
bir kapı olduğu halde,

ehl-i Kur'an ve iman için

zindan-ı dünyadan bostan-ı bekaya
ve meydan-ı imtihandan ravza-i Cinana
ve zahmet-i hayattan rahmet-i Rahman'a
açılan bir kapıdır.

**•ve o vahşi arslanın dahi
munis bir hizmetkâra dönmesi
ve müsahhar bir at olması ise,
işarettir ki:**

Mevt,

ehl-i dalalet için bütün mahbubatından
elîm bir firak-ı ebedîdir.

Hem

kendi cennet-i kâzibe-i dünyeviyesinden ihraç
ve vahşet ve yalnızlık içinde
zindan-ı mezara idhal
ve hapis olduğu halde,

ehl-i hidayet ve ehl-i Kur'an için,

öteki âleme gitmiş
eski dost ve ahbablarına kavuşmaya vesiledir.

Hem hakikî vatanlarına
ve ebedî makam-ı saadetlerine
girmeye vasıtaadır.

Hem zindan-ı dünyadan bostan-ı Cinana
bir davettir.

Hem Rahman-ı Rahîm'in fazlından
kendi hizmetine mukabil
ahz-ı ücret etmeye bir nöbettir.

Hem vazife-i hayat külfetinden
bir terhistir.

Hem ubudiyet ve imtihanın
talim ve talimatından bir paydostur.

Elhasıl:
Her kim

hayat-ı fâniyeyi esas maksad yapsa,
zahiren bir Cennet içinde olsa da
manen cehennemdedir.

Ve her kim

hayat-ı bâkiyeye ciddî müteveccih ise,
saadet-i dâreyne mazhardır.

Dünyası ne kadar fena ve sıkıntılı olsa da;
Dünyasını;

Cennet'in intizar salonu hükmünde gördüğü
için

hoş görür, tahammül eder, sabır içinde şükre-
der...

وَ السَّلَامَةِ وَ الْقُرْآنِ وَ الْإِيمَانِ آمِينَ

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَ
صَحْبِهِ بِعَدَدِ جَمِيعِ الْحُرُوفَاتِ الْمُتَشَكِّلَةِ فِي جَمِيعِ
الْكَلِمَاتِ الْمُتَمَثِّلَةِ بِإِذْنِ الرَّحْمَنِ فِي مَرَايَا تَمْوُجَاتِ
الْهُوَاءِ عِنْدَ قِرَاءَةِ كُلِّ كَلِمَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ قَارِئٍ
مِنْ أَوَّلِ النَّزُولِ إِلَى آخِرِ الزَّمَانِ وَ ارْحَمْنَا وَ الْوَالِدَيْنَا
وَ ارْحَمْ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ بِعَدَدِهَا بِرَحْمَتِكَ يَا
أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ آمِينَ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

* * *

Dokuzuncu Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ *
وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ *

Ey birader! Benden,

Namazın şu muayyen beş vakte

Hikmet-i tahsisini soruyorsun.

Pek çok hikmetlerinden

yalnız birisine işaret ederiz.

Evet; **Herbir Namazın Vakti;**

- Mühim bir **inkılab başı** olduğu gibi,
- Azîm bir **tasarruf-u İlahînin âyinesi,**

Ve o tasarruf içinde,

- **İhsanat-ı külliye-i İlahiyenin**
birer ma'kesi olduğundan,

Kadîr-i Zülcelal'e o vakitlerde, daha ziyade

• **tesbih** ve **ta'zim** ve hadsiz nimetlerinin
iki vakit ortasında toplanmış yekûnüne karşı

- **şükür** ve **hamd** demek olan,

✓ **NAMAZA** emr edilmiştir.

Şu ince ve derin manayı bir parça fehmetmek için

“beş nükte”yi nefsimle beraber dinlemek lâzım.

Birinci Nükte

Namazın manası;
Cenab-ı Hakk'ı

Tesbih ve **Ta'zim** ve **Şükürdür.**

Yani,

- Celaline karşı,

kavlen ve fiilen

“Sübhanallah” deyip **takdis etmek,**

- Hem kemaline karşı,

lafzan ve amelen

“Allahü Ekber” deyip **ta'zim etmek,**

- Hem cemaline karşı,

kalben ve lisanen ve bedenlen

“Elhamdülillah” deyip **şükretmektir.**

Demek; **Tesbih** ve **Tekbir** ve **Hamd,**
namazın çekirdekleri hükmündedirler.

Ondandır ki; Namazın **harekât** ve **ezkârında**
✓ bu üç şey, her tarafında bulunuyorlar.

Hem ondandır ki; Namazdan sonra,

Namazın manasını te'kid ve takviye için,

Şu kelimat-ı mübareke,

✓ Otuzüç defa tekrar edilir.

Namazın manası,

✓ Şu mücmel hülâsalarla **te'kid** edilir.

İkinci Nükte

İbadetin manası şudur ki:

Dergâh-ı İlahîde abd,

√ Kendi kusurunu ve acz ve fakrını görüp,

➤ **Kemal-i rububiyetin**

➤ **Ve Kudret-i Samedaniyenin**

➤ **Ve Rahmet-i İlahiyenin önünde**

√ **Hayret** ve **muhabbetle secde** etmektir.

Yani;

☉ **Rububiyetin saltanatı,**

* **Nasılki ubudiyeti ve itaati** ister;

☉ **Rububiyetin**

Kudsiyeti, Paklığı dahi ister ki:

* **Abd;**

• Kendi **kusurunu** görüp

↳ istiğfar ile,

➤ ve Rabbını bütün nekaisten

√ pâk ve müberra

➤ ve ehl-i dalaletin efkâr-ı bâtilasından

√ münezze ve muallâ

➤ ve kâinatın bütün kusuratından

√ mukaddes ve muarrâ olduğunu;

↳ tesbih ile

↳ Sübhanallah ile

ilân etsin.

☪ Hem de **Rububiyetin**
Kemal-i Kudreti dahi ister ki:

* **Abd;**

- Kendi **za'fını**
 - Ve mahlukatın **aczini** görmekle,
kudret-i Samedaniyenin azamet-i âsârına karşı
 - İstihsan ve hayret içinde,
 - **Allahü Ekber** deyip,
 - Huzû ile rükûa gidip
- ☞ Ona iltica ve tevekkül etsin.

☪ Hem **Rububiyetin**
Nihayetsiz Hazine-i Rahmeti de ister ki:

* **Abd;**

- Kendi **ihtiyacını**
- Ve bütün mahlûkatın **fakr u ihtiyacatını**
 - ☞ **sual ve dua** lisanıyla izhar,
- Ve Rabbının ihsan ve in'amatını,
 - ☞ **şükür** ve **sena** ile
 - ☞ ve **Elhamdülillah** ile ilân etsin.

Demek;

**Namazın ef'al ve akvali,
Bu manaları tazammun ediyor,
Ve bunlar için
taraf-ı İlahîden vaz'edilmişler.**

Üçüncü Nükte

Nasılki; **İnsan,**

Şu âlem-i kebirin

√ bir **misal-i musaggarıdır.**

Ve **Fatiha-i Şerife,**

Şu Kur'an-ı Azîmüşşan'ın

√ bir **timsal-i münevveridir.**

Namaz dahi;

Bütün ibâdâtın enva'ını şamil

√ bir **fihriste-i nuraniyedir.**

Ve bütün esnaf-ı mahlûkatın

elvan-ı ibadetlerine işaret eden

√ bir **harita-i kudsiyedir.**

Dördüncü Nükte

Nasılki;

☪ **Haftalık bir saatin,**

- **Sâniye ve dakika ve saat ve günlerini**

* **sayan milleri**

√ birbirine bakarlar,

√ birbirinin misalidirler

√ ve birbirinin hükmünü alırlar.

Öyle de;

Cenab-ı Hakk'ın **bir saat-ı kübrası** olan

☪ **Şu âlem-i dünyanın,**

- **Sâniyesi** hükmünde olan

* **gece ve gündüz deveranı**

- ve **dakikaları** sayan
* **seneler**
- ve **saatleri** sayan
* **tabakat-ı ömr-ü insan**
- ve **günleri** sayan
* **edvar-ı ömr-ü âlem**
√ birbirine bakarlar,
√ birbirinin misalidirler
√ ve birbirinin hükmündedirler
√ ve birbirini hatırlatırlar.

Meselâ:

- ☉ **Fecir zamanı**, tulûa kadar,
- **Evvel-i bahar** zamanına
- Hem insanın **rahm-ı madere düştüğü** âvânına
- Hem semavat ve arzın
altı gün hilkatinden birinci gününe
↳ benzer ve hatırlatır
↳ ve onlardaki şuunat-ı İlahiyeyi ihtar eder.
- ☉ **Zuhr zamanı ise**,
- **Yaz mevsiminin** ortasına,
- Hem **gençlik kemaline**,
- Hem ömr-ü dünyadaki **hilkat-ı insan** devrine
↳ benzer ve işaret eder
↳ ve onlardaki tecelliyat-ı rahmeti
↳ ve füyuzat-ı nimeti hatırlatır.

☪ **Asr zamanı ise,**

- **Güz mevsimine,**
- Hem **ihthiyarlık** vaktine,
- Hem âhîrzaman Peygamberinin (A.S.M.)

asr-ı saadetine

- ↳ benzer ve onlardaki şuunat-ı İlahiyeyi
- ↳ ve in'amat-ı Rahmaniye'yi ihtar eder.

☪ **Mağrib zamanı ise,**

- Güz mevsiminin âhîrinde pekçok mahlûkatın gurubunu,
- Hem insanın vefatını,
- Hem dünyanın kıyamet ibtidasındaki harabiyetini ihtar ile,
 - ↳ tecelliyat-ı celaliyeyi ifham,
 - ↳ ve beşeri gaflet uykusundan uyandırır,
 - ↳ ikaz eder.

☪ **İşâ' vakti ise,**

- Âlem-i zulümat, nehar âleminin bütün âsârını siyah kefeni ile setretmesini,
- Hem kışın beyaz kefeni ile ölmüş yerin yüzünü örtmesini,
- Hem vefat etmiş insanın bakiyye-i âsârı dahi vefat edip nisyan perdesi altına girmesini,
- Hem bu dâr-ı imtihan olan dünyanın bütün bütün kapanmasını ihtar ile
 - ↳ Kahhar-ı Zülcelal'in celalli tasarrufatını ilân eder.

☪ **Gece vakti ise,**

- Hem **kışı**,
- Hem **kabri**, hem **âlem-i Berzahı** ifham ile,
Ruh-u beşer rahmet-i Rahman'a
Ne derece muhtaç
↳ olduğunu insana hatırlatır.

☪ **Ve gecede teheccüd ise,**

- Kabir gecesinde ve Berzah karanlığında,
Ne kadar lüzumlu bir ışık
↳ olduğunu bildirir, ikaz eder.
- Ve bütün bu inkılabat içinde
Cenab-ı Mün'im-i Hakikî'nin
Nihayetsiz nimetlerini ihtar ile,
Ne derece hamd ü senaya müstehak
↳ olduğunu ilân eder.

☪ **İkinci sabah ise,**

- **Sabah-ı haşri**
↳ ihtar eder.

Evet,

Şu gecenin sabahı ve şu kışın baharı,

Ne kadar makul ve lâzım ve kat'î ise,

Haşrin sabahı da,

Berzahın baharı da

O kat'iyettedir.

Demek;

Bu beş vaktin herbiri,

↳ Bir **mühim inkılab başında** olduğu

↳ Ve **büyük inkılabları** ihtar ettiği gibi;

Kudret-i Samedaniyenin,

Tasarrufat-ı azîme-i yevmiyesinin işaretiyle

Hem senevî,

Hem asrî,

Hem dehrî,

↳ **Kudretin mu'cizatını**

↳ Ve **Rahmetin hedâyâsını** hatırlatır.

Demek;

➤ **Asıl vazife-i fitrat**

➤ **Ve esas-ı ubudiyet**

➤ **Ve kat'î borç olan**

Farz namaz;

√ **Şu vakitlerde lâyıktır ve ensebdir.**

Beşinci Nükte

• İnsan fitraten gayet **zaîftir**.

√ Hâlbuki her şey ona ilişir,

onu müteessir ve müteellim eder.

• Hem gayet **âcizdir**.

√ Hâlbuki belaları ve düşmanları pek çoktur.

• Hem gayet **fakirdir**.

√ Hâlbuki ihtiyacatı pek ziyadedir.

- Hem **tenbel** ve **iktidarsızdır**.

√ Hâlbuki hayatın tekâlifi gayet ağırdır.

- Hem insaniyet onu

Kâinatla alâkadar etmiştir.

√ Hâlbuki sevdiği, ünsiyet ettiği şeylerin zeval ve firakı, mütemadiyen onu incitiyor.

- Hem **akıl ona**

Yüksek maksadlar

Ve bâki meyveler gösteriyor.

√ Hâlbuki

eli kısa, ömrü kısa, iktidarı kısa, sabrı kısadır.

İşte bu vaziyette bir ruh;

☉ **Fecir zamanında;**

Bir Kadîr-i Zülcelal'in,

Bir Rahîm-i Zülcemal'in dergâhına

Niyaz ile namaz ile müracaat edip,

- Arzuhal etmek,
- Tevfik ve meded istemek

- Ne kadar elzem,

Ve peşindeki gündüz âleminde

Başına gelecek, beline yüklenecek işleri,
vazifeleri tahammül için

- Ne kadar lüzumlu bir **nokta-i istinad** olduğu, bedaheten anlaşılır.

- ☪ **Ve zuhr zamanında ki, o zaman,**
- Gündüzün **kemali** ve **zevale meyli**
 - Ve **yevmî işlerin âvân-ı tekemmülü**
 - Ve meşâgilin tazyikından,
muvakkat bir istirahat zamanı
 - Ve fâni dünyanın bekasız ve ağır işlerin
verdiği gaflet ve sersemlikten
Ruhun teneffüse ihtiyaç vakti
 - ve **in'amat-ı İlahiyenin tezahür ettiği**
bir andır.

Ruh-u beşer,

- ✓ O tazyikten kurtulup,
- ✓ O gafletten sıyrılıp,
- ✓ O manasız ve bekasız şeylerden çıkıp
- Kayyum-u Bâki olan Mün'im-i Hakikî'nin
✓ dergâhına gidip el bağlayarak,
- Yekûn nimetlerine şükür ve hamd edip
✓ ve istiane etmek..
- Ve celal ve azametine karşı
✓ rükû ile aczini izhar etmek..
- Ve kemal-i bîzevaline ve cemal-i bîmisaline
✓ karşı secde edip,
- Hayret ve muhabbet ve mahviyetini
✓ ilân etmek

**demek olan,
Zuhr namazını kılmak;**

- Ne kadar güzel,
- Ne kadar hoş,
- Ne kadar lâzım ve münasib

olduğunu anlamayan insan, insan değil..

Asr vaktinde ki o vakit,

- Hem **güz mevsim-i hazînesini**
- Ve **ihtiyarlık halet-i mahzunanesini**
- Ve **âhîrzaman mevsim-i elîmanesini**
andırır ve hatırlattırır.
- Hem **yevmî işlerin neticelenmesi** zamanı,
- Hem o günde mazhar olduğu
sıhhat ve selâmet ve hayırlı hizmet gibi
- **Niam-ı İlahiyenin**
bir yekûn-ü azîm teşkil ettiği zamanı,
- Hem o koca Güneşin
ufûle meyletmesi işaretiyle;

İnsan bir misafir memur ve

Her şey geçici, bîkarar olduğunu

ilân etmek zamanıdır.

Şimdi;

- ✓ **Ebediyeti isteyen**
- ✓ Ve **ebed için halkolunan**
- ✓ Ve **ihsana karşı perestiş eden**
- ✓ Ve **firaktan müteallim olan**

Ruh-u insan;

Kalkıp abdest alıp

Şu asr vaktinde

İkinci namazını kılmak için,

- Kadîm-i Bâki ve Kayyum-u Sermedî'nin
Dergâh-ı Samedaniyesine
arz-ı münacat ederek,
- Zevalsiz ve nihayetsiz rahmetinin
✓ **iltifatına iltica** edip,
- Hesabsız nimetlerine karşı
✓ **şükür ve hamd** ederek,
- İzzet-i rububiyetine karşı
✓ **zelilane rükûa** gidip,
- Sermediyet-i uluhiyetine karşı
✓ **mahviyetkârane secde** ederek,
- Hakikî bir teselli-i kalb, bir rahat-ı ruh bulup,
Huzur-u kibriyasında,
✓ **kemberbeste-i ubudiyet** olmak
demek olan
Asr namazını kılmak,
- Ne kadar ulvî bir vazife,
- Ne kadar münasib bir hizmet,
- Ne kadar yerinde bir borc-u fitrat eda etmek,
- Belki gayet hoş bir saadet elde etmek
olduğunu; insan olan anlar.

☪ **Mağrib vaktinde ki o zaman,**

- Hem kışın başlamasından,
Yaz ve güz âleminin
nazenin ve güzel mahlûkatının
veda-i hazînesi içinde
✓ gurub etmesinin zamanını andırır.
- Hem insanın vefatıyla
bütün sevdiklerinden
bir firak-ı elîmane içinde ayrılıp,
✓ kabre girmek zamanını hatırlatır.
- Hem
dünyanın zelzele-i sekerat içinde vefatıyla,
bütün seknesi başka âlemlere göçmesi ve
bu dâr-ı imtihan lâmbasının söndürülmesi
✓ zamanını andırır, hatırlatır.
Ve zevalde gurub eden mahbublara
perestiş edenleri
✓ şiddetle ikaz eder bir zamandır.

İşte;

Akşam namazı için,

böyle bir vakitte,

Fıtraten

Bir Cemal-i Bâki'ye

Âyine-i müştak olan

Ruh-u beşer;

❖ Şu azîm işleri yapan,
Ve bu cesîm âlemleri çeviren, tebdil eden,
Kadîm-i Lemyezel ve Bâki-i Layezal'ın
Arş-ı azametine yüzünü çevirip,

❖ Bu fânilerin üstünde;
“Allahü Ekber” deyip,
Onlardan ellerini çekip,

❖ Hizmet-i Mevlâ için **el bağlayıp,**
Daim-i Bâki'nin huzurunda **kıyam edip,**

❖ **“Elhamdülillah”** demekle;
Kusursuz kemaline,
Misilsiz cemaline,
Nihayetsiz rahmetine karşı
Hamd-ü sena edip,

❖ **إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ** demekle
Muinsiz rububiyetine,
Şeriksiz uluhiyetine,
Vezirsiz saltanatına karşı
Arz-ı ubudiyet ve istiane etmek..

❖ Hem nihayetsiz kibriyasına,
Hadsiz kudretine
Ve acizsiz izzetine karşı **rükûa gidip,**

❖ Bütün kâinatla beraber
Za'f ve aczini, fakr ve zilletini izhar etmekle,

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ

Rabb-ı Azîm'ini tesbih edip,

❖ Hem zevalsiz cemal-i zâtına,
Tegayyürsüz sıfât-ı kudsiyesine,
Tebeddülsüz kemal-i sermediyetine karşı

Secde edip,

Hayret ve mahviyet içinde terk-i masiva ile
Muhabbet ve ubudiyetini ilân edip,

❖ Hem bütün fânilere bedel,
Bir Cemil-i Bâki,
Bir Rahîm-i Sermedî bulup,

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى ,demekle
Zevalden münezzeh,
Kusurdan müberra

Rabb-i A'lâsını takdis etmek..

❖ Sonra **teşehhüd edip**, oturup,
Bütün mahlukatın tahiyat-ı mübarekelerini
Ve salavat-ı tayyibelerini,
Kendi hesabına,

O Cemil-i Lemyezel ve Celil-i Lâyezal'e

Hediye edip,

❖ Ve Resul-i Ekrem'ine **selâm etmekle**

Biatını tecdid

Ve evamirine itaatını izhar edip,

❖ Ve imanını tecdid ile tenvir etmek için

Şu kasr-ı kâinatın

İntizam-ı hakîmanesini **müşahede edip,**

Sâni'-i Zülcelal'in

Vahdaniyetine Şehadet etmek..

❖ Hem saltanat-ı rububiyetin dellâlı

Ve mübelliğ-i marziyatı

Ve kitab-ı kâinatın tercüman-ı âyâtı olan,

Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm'ın

Risaletine şehadet etmek

demek olan

Mağrib namazını kılmak

- Ne kadar latif, nazif bir vazife,
- Ne kadar aziz, leziz bir hizmet,
- Ne kadar hoş ve güzel bir ubudiyet,
- Ne kadar ciddî bir hakikat
- Ve bu fâni misafirhanede
- Bâkiyane bir sohbet
- Ve daimane bir saadet

olduğunu anlamayan adam,

nasıl adam olabilir!

☪ **İşâ' vaktinde ki o vakit,**

- Gündüzün ufukta kalan
bakiyye-i âsârı dahi kaybolup,
gece âlemi kâinatı kaplar.
- **مُقَلَّبُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ** olan Kadîr-i Zülcelal'in
O **beyaz** sahifeyi
Bu **siyah** sahifeye çevirmesindeki,
Tasarrufat-ı Rabbaniyesiyle,
Yazın müzeyyen **yeşil** sahifesini,
Kışın bârid **beyaz** sahifesine çevirmesindeki
مُسَخَّرُ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ olan Hakîm-i Zülkemaal'in
İcraat-ı İlahiyesini hatırlatır.
- Hem mürur-u zamanla
Ehl-i kuburun bakiyye-i âsârı dahi
şu dünyadan kesilmesiyle,
Bütün bütün başka âleme geçmesindeki
Hâlık-ı Mevt ve Hayat'ın
Şuunat-ı İlahiyesini andırır.
- Hem **dar ve fâni ve hakir** dünyanın
tamamen harab olup,
Azîm sekeratıyla vefat edip,
Geniş ve bâki ve azametli
âlem-i âhiretin inkişafında
Hâlık-ı Arz ve Semavatın,
Tasarrufat-ı celaliyesini
Ve tecelliyat-ı cemaliyesini **andırır,**
hatırlattırır bir zamandır.

- Hem

Şu kâinatın Mâlik ve Mutasarrıf-ı Hakikîsi,
Mabud ve Mahbub-u Hakikîsi o zât olabilir ki;
Gece gündüzü, kış ve yazı, dünya ve âhireti,
Bir kitabın sahifeleri gibi sühuletle çevirir,
Yazar bozar, değiştirir.

Bütün bunlara hükmeder,

Bir Kadîr-i Mutlak olduğunu isbat eden

bir vaziyettir.

İşte nihayetsiz âciz, zaîf,

Hem nihayetsiz fakir, muhtaç,

Hem nihayetsiz bir istikbal zulûmatına dalmakta

Hem nihayetsiz hâdisat içinde çalkanmakta

olan **Ruh-u beşer,**

yatsı namazını kılmak için

şu manadaki işâ'da İbrahimvari

لَا أَحَبُّ الْآفِلِينَ deyip

Mabud-u Lemyezal, Mahbub-u Layezal'in

dergâhına namaz ile iltica edip,

- **Ve** şu fâni âlemde

Ve fâni ömürde

Ve karanlık dünyada

Ve karanlık istikbalde,

Bir Bâki-i Sermedî ile münacat edip,

Bir parçacık bir sohbet-i bâkiye,
Birkaç dakikacık bir ömr-ü bâki içinde
Dünyasına nur serpecek,
İstikbalini ışıklandıracak,
Mevcudatın ve ahbabının firak ve zevalinden
neş'et eden yaralarına
Merhem sürececek olan Rahman-ı Rahîm'in
İltifat-ı rahmetini

ve nur-u hidayetini görüp istemek..

- Hem
Muvakkaten onu unutan ve gizlenen dünyayı
o dahi unutup,
Dertlerini;
kalbin ağlamasıyla dergâh-ı rahmette döküp
- Hem ne olur ne olmaz,
ölüme benzeyen uykuya girmeden evvel,
son vazife-i ubudiyetini yapıp,
yevmiye defter-i amelini

hüsn-ü hâtîme ile bağlamak için

Salâte kıyam etmek..

- Yani bütün fâni **sevdiklerine** bedel,
Bir **Mabud ve Mahbub-u Bâki'nin**
- Ve bütün dilencilik ettiği **âcizlere** bedel,
Bir **Kadîr-i Kerim'in**
- Ve bütün titrediği **muzırların şerrinden**
kurtulmak için,
Bir **Hafız-i Rahîm'in huzuruna çıkmak..**

- Hem **Fatiha ile başlamak**,
Yani bir şeye yaramayan ve yerinde olmayan
Nâkıs, fakir mahlukları
medih ve minnettarlığa bedel,
bir **Kâmil-i Mutlak** ve
Ganiyy-i Mutlak ve
Rahîm-i Kerim olan
Rabb-ül Âlemîn'i medh ü sena etmek..
- Hem
إِيَّاكَ نَعْبُدُ **hitabına terakki etmek**
Yani küçüklüğü, hiçliği, kimsesizliği ile beraber
Ezel ve ebed sultanı olan,
Mâlik-i Yevmiddin'e intisabıyla,
Şu kâinatta **nazdar bir misafir**
Ve **ehemmiyetli bir vazifedar**
makamına girip,
إِيَّاكَ نَعْبُدُ ,demekle bütün mahlukat namına
kâinatın cemaat-ı kübrası
ve cem'iyet-i uzmasındaki
ibâdât ve istianatı ona takdim etmek;
- Hem
إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ demekle
İstikbal karanlığı içinde
Saadet-i ebediyeye giden, nuranî yolu olan
Sırat-ı müstakime hidayeti istemek;

- Hem Şimdi yatmıŐ nebatat, hayvanat gibi
GizlenmiŐ GüneŐler,
HŐyar yıldıŐlar,
bire nefer misillü emrine müsahhar
ve bu misafirhane-i âlemde
bire lâmbası ve hizmetkarı olan
Zât-ı Zülcelal'in kibriyasını düşünüp
“Allahuekber” deyip rükûa varmak;

- Hem bütün mahlûkatın
Secde-i kbrasını düşünüp,
Yani Şu gecede yatmıŐ mahlukat gibi
Her senede, her asırdaki enva'-ı mevcudat,
Hatt Arz,
Hatt Dünya,
Bire muntazam ordu,
Belki bire mut nefer gibi,
Vazife-i ubudiyet-i dnyeviyesinden,
“Emr-i kn feyekn”ile terhis edildiği zaman
Yani âlem-i gayba gönderildiği vakit,
Nihayet intizam ile zevalde
Gurub seccadesinde
“Allahuekber” deyip secde ettikleri;

- Hem **“Emr-i kün feyekûn”** den gelen bir sayha-i ihya ve ikaz ile yine baharda kısmen aynen, kısmen mislen haşrolup, kıyam edip, kemerbeste-i hizmet-i Mevlâ oldukları gibi, Şu insancık onlara iktidaen O Rahman-ı ZülkemaI’in, O Rahîm-i ZülcemaI’in Bâr-gâh-ı huzurunda Hayret-âlûd bir muhabbet, Beka-âlûd bir mahviyet, İzzet-âlûd bir tezellül içinde,

“Allahuekber” deyip sücuda gitmek, yani bir nevi mi’raca çıkmak demek olan İşa namazını kılmak,

- Ne kadar hoş,
- Ne kadar güzel,
- Ne kadar şirin,
- Ne kadar yüksek,
- Ne kadar aziz ve leziz,
- Ne kadar makul ve münasib
 - ✓ bir vazife,
 - ✓ bir hizmet,
 - ✓ bir ubudiyet,
 - ✓ bir ciddî hakikat

olduğunu elbette anladın.

Demek Şu beş vakit,

Herbiri;

- Birer **inkılab-ı azîmin**
 - ✓ **İŐaratı**
- Ve **icraat-ı cesîme-i Rabbaniyenin**
 - ✓ **Emaratı**
- Ve **in'amat-ı külliye-i İlahiyenin**
 - ✓ **Alâmatı**

olduklarından;

Borç ve zimmet olan farz namazın

O zamanlara tahsisi,

Nihayet hikmettir...

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيَّ مَنْ أَرْسَلْتَهُ مُعَلِّمًا لِعِبَادِكَ
لِيُعَلِّمَهُمْ كَيْفِيَّةَ مَعْرِفَتِكَ وَالْعِبُودِيَّةَ لَكَ وَمُعْرِفًا
لِكُنُوزِ أَسْمَائِكَ وَتَرْجُمَانًا لِآيَاتِ كِتَابِ كَائِنَاتِكَ وَ
مِرَاتًا بِعُبُودِيَّتِهِ لِجَمَالِ رَبُّوبِيَّتِكَ
وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ
وَارْحَمْنَا وَارْحَمِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ آمِينَ
بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

* * *

Yirmi Birinci Söz

İKİ MAKAMDIR

BİRİNCİ MAKAM

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
اِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلٰی الْمُؤْمِنِیْنَ كِتَابًا مَّوْقُوْتًا

Bir zaman **sinnen, cismen, rütbeten** büyük bir adam bana dedi:

“Namaz iyidir. Fakat;

**Hergün hergün beşer defa kılmak çoktur
Bitmediğinden usanç veriyor.”**

O zâtın o sözünden hayli zaman geçtikten sonra,
nefsimi dinledim.

İşittim ki, aynı sözleri söylüyor
ve ona baktım gördüm ki;
tenbellik kulağıyla şeytandan aynı dersi alıyor.

O vakit anladım:

O zât o sözü,
bütün nüfus-u emmarenin namına
söylemiş gibidir veya söylettirilmiştir.

O zaman ben dahi dedim:

“Madem nefsim emmaredir.

**Nefsini ıslah etmeyen,
Başkasını ıslah edemez.**

Öyle ise, nefsimden başlarım.”

Dedim: Ey nefis!

- Cehl-i mürekkebe içinde,
- Tenbellik döşğinde,
- Gaflet uykusunda söylediğin,

Şu söze mukabil “**beş ikaz**”ı benden işit.

BİRİNCİ İKAZ

Ey bedbaht nefsim!

Acaba ömrün ebedî midir?

Hiç kat'î senedin var mı ki, gelecek seneye,
belki yarına kadar kalacaksın?

Sana usanç veren,

tevehhüm-ü ebediyettir.

Keyf için,

ebedî dünyada kalacak gibi nazlanıyorsun.

Eğer anlarsa idin ki;

ömrün azdır hem faidesiz gidiyor.

Elbette onun **yirmi dörtten birisini,**

- Hakikî bir hayat-ı ebediyenin

saadetine medar olacak

- ✓ **bir güzel ve hoş ve rahat ve rahmet**

bir hizmete sarfetmek;

Usanmak şöyle dursun,

belki ciddî bir iştiyak

ve hoş bir zevki tahrike sebep olur.

İKİNCİ İKAZ

Ey şikem-perver nefsim!

Acaba;

- Hergün hergün • **ekmek** yersin,
• **su** içersin,
• **havayı** teneffüs edersin;

Sana onlar usanç veriyor mu?

Madem vermiyor;

Çünkü; ihtiyaç tekerrür ettiğinden,

Usanç değil belki telezzüz ediyorsun.

Öyle ise:

Hane-i cismimde senin arkadaşların olan

- **Kalbimin gıdası,**
- **Ruhumun âb-ı hayatı ve**
- **Latife-i Rabbaniyemin**

hava-yı nesimini cezb ve celbeden

Namaz dahi;

Seni usandırmamak gerektir.

Evet,

- **Nihayetsiz teessürat ve elemlere**
maruz ve mübtela
- **Ve nihayetsiz telezzüzata ve emellere**
meftun ve pürsevda
bir kalbin kut ve kuvveti;

Herşeye kadir bir Rahîm-i Kerim'in kapısını

Niyaz ile çalmakla elde edilebilir.

Evet;

Şu fâni dünyada,

- kemal-i sür'atle
- vaveylâ-yı firakı koparan giden
ekser mevcudatla alâkadar

bir ruhun âb-ı hayatı ise;

Her şeye bedel

Bir Mabud-u Bâki'nin,

Bir Mahbub-u Sermedî'nin

Çeşme-i rahmetine

Namaz ile teveccüh etmekle içilebilir.

Evet;

- √ Fıtraten ebediyeti isteyen
- √ Ve ebed için halkolunan
- √ Ve ezeli ve ebedi bir zâtın âyinesi olan
- √ Ve nihayetsiz derecede
nazik ve letafetli bulunan

➤ **Zîşuur bir sır-ı insanî,**

➤ **Zînur bir latife-i Rabbaniye;**

- Şu kasavetli, ezici ve sıkıntılı,
- geçici ve zulümatlı
- ve boğucu olan ahval-i dünyeviye içinde,

elbette teneffüse pek çok muhtaçtır.

ve ancak namazın penceresiyle

nefes alabilir.

ÜÇÜNCÜ İKAZ

Ey sabırsız nefsim!

Acaba geçmiş günlerdeki

- İbadet külfetini
- Ve namazın meşakkatini
- Ve musibet zahmetini,

bugün düşünüp muzdarib olmak,

Hem gelecek günlerdeki

- ibadet vazifesini
- ve namaz hizmetini
- ve musibet elemiini,

bugün tasavvur edip sabırsızlık göstermek

hiç kâr-ı akıl mıdır?

Şu sabırsızlıkta misalin

Şöyle bir **sersem kumandana benzer ki:**

- * Düşmanın sağ cenah kuvveti onun sağındaki kuvvetine iltihak etmiş, ve ona taze bir kuvvet olduğu halde; o tutar mühim bir kuvvetini

Sağ cenaha gönderir, merkezi zayıflştırır.

- * Hem Sol cenahta düşmanın askeri yok iken Ve daha gelmeden, Büyük bir kuvvet gönderir, “Ateş et!” emrini verir.

Merkezi bütün bütün kuvvetten düşürtür.

Düşman işi anlar, merkeze hücum eder; tar ü mar eder.

Evet, buna benzersin.

Çünkü;

Geçmiş günlerin zahmeti;

- **Bugün rahmete kalbolmuş;**
- **Elemi gitmiş, lezzeti kalmış.**
- **Külfeti, keramete iltihak**
- **ve meşakkati, sevaba inkılab etmiş.**

Öyle ise;

Ondan usanç almak değil,

- **belki yeni bir şevk,**
 - **taze bir zevk**
 - **ve devama ciddî bir gayret almak**
- lâzımgelir.**

Gelecek günler ise madem gelmemişler

- **Şimdiden düşünüp usanmak**
 - **ve fütür getirmek;**
 - **aynen o günlerde açlığı ve susuzluğu ile**
 - **bugün düşünüp bağırp çağırarak gibi**
- bir divaneliktir.**

Madem hakikat böyledir.

Âkıl isen,

İbadet cihetinde yalnız bugünü düşün.

ve onun bir saatini,

ücreti pek büyük, külfeti pek az,

hoş ve güzel ve ulvî bir hizmete

sarf ediyorum, de.

O vakit senin acı bir füturun,
tatlı bir gayrete inkılab eder.

İşte Ey Sabırsız Nefsim!

Sen üç sabır ile mükellefsin.

Birisi: Taat üstünde sabırdır.

Birisi: Masiyetten sabırdır.

Diğeri: Musibete karşı sabırdır.

Aklın varsa, şu üçüncü ikazdaki temsilde
görünen hakikatı rehber tut.

Merdane “Ya Sabur” de,

Üç sabrı omuzuna al.

Cenab-ı Hakk’ın sana verdiği

Sabır kuvvetini,

Eğer yanlış yolda dağıtmazsan,

her meşakkate

ve her musibete kâfi gelebilir,

ve o kuvvetle dayan.

DÖRDÜNCÜ İKAZ

Ey sersem nefsim!

Acaba şu vazife-i ubudiyet

neticesiz midir,

ücreti az mıdır ki, sana usanç veriyor?

Hâlbuki bir adam

sana birkaç para verse veyahut seni korkutsa,

akşama kadar seni çalıştırır

ve fütursuz çalışırsın.

Acaba bu misafirhane-i dünyada;

➤ âciz ve fakir

↪ **kalbine, kut ve gına**

➤ ve elbette bir menzilin olan

↪ **kabrinde, gıda ve zıya**

➤ ve herhalde mahkemen olan

↪ **Mahşer'de, sened ve berat**

➤ ve ister istemez üstünden geçilecek

↪ **Sırat Köprüsü'nde, nur ve burak
olacak bir namaz,**

Neticesiz midir veyahut ücreti az mıdır?

Bir adam sana

Yüz liralık bir hediye va'detse,

Yüz gün seni çalıştırır. Hulf-ul va'd edebilir.

O adama itimad edersin, fütursuz işlersin.

Acaba

Hulf-ul va'd hakkında muhal olan **bir zât,**

Cennet gibi bir ücreti

ve **saadet-i ebediye gibi bir hediyeyi**

sana va'd etse,

Pek az bir zamanda,

Pek güzel bir vazifede seni istihdam etse;

Sen hizmet etmezsen veya isteksiz suhre gibi

veya usançla, yarım yamalak hizmetinle

onu va'dinde ittiham ve hediyesini istihfaf etsen

Pek şiddetli bir te'dibe

ve dehşetli bir tazibe müstehak olacağını

düşünmüyor musun?

Dünyada **hapsin korkusundan**

En ağır işlerde fütursuz hizmet ettiğin halde;

Cehennem gibi bir haps-i ebedînin havfı

En hafif ve latif bir hizmet için,

Sana gayret vermiyor mu?

BEŞİNCİ İKAZ

Ey Dünyaperest Nefsim!

Acaba

• **İbadetteki füturun,**

• **Ve namazdaki kusurun,**

√ meşagil-i dünyeviyeinin kesretinden midir

√ veyahut derd-i maişetin meşgalesiyle,

vakit bulamadığından mıdır?

Acaba sırf dünya için mi yaratılmışsın ki,

bütün vaktini ona sarfediyorsun!

Sen istidad cihetiyle,

√ bütün hayvanatın fevkinde olduğunu,

Ve hayat-ı dünyeviyeinin levazımatını tedarikte

İktidar cihetiyle,

√ bir serçe kuşuna yetişemediğini

biliyorsun.

Bundan neden anlamıyorsun ki,
Vazife-i asliyen hayvan gibi çabalamak değil;

- Belki hakikî bir insan gibi,
- Hakikî bir hayat-ı daime için sa'y etmektir.

Bununla beraber;

meşagil-i dünyeviye dediğin,

- çoğu sana ait olmayan ve
- fuzuli bir surette karıştığın ve karıştırdığın

malayani meşgalelerdir.

En elzemini bırakıp,

güya binler sene ömrün var gibi
en lüzumsuz malûmat ile vakit geçiriyorsun.

Meselâ:

Zühal'in etrafındaki halkaların keyfiyeti nasıldır
ve Amerika tavukları ne kadardır? gibi

√ **Kıymetsiz şeylerle**

√ **Kıymettar vaktini geçiriyorsun.**

Güya

√ kozmoğrafya ilminden

√ ve istatistikçi fenninden bir kemal alıyorsun

Eğer desen:

“Beni namazdan ve ibadetten alıkoyan
ve fütur veren öyle lüzumsuz şeyler değil,
belki derd-i maişetin zarurî işleridir.”

Öyle ise ben de sana derim ki:

**Eğer yüz kuruş bir gündelik ile çalışsan;
Sonra biri gelse, dese ki:**

“Gel on dakika kadar şurayı kaz,
yüz lira kıymetinde bir pırlanta
ve bir zümrüt bulacaksın.”

Sen ona:

“Yok, gelmem.

Çünkü on kuruş gündeliğimden kesilecek,
nafakam azalacak” desen;

Ne kadar divanece bir bahane olduğunu
elbette bilirsin.

Aynen onun gibi;

Sen şu bağında, nafakan için işliyorsun.

Eğer farz namazı terketsen,

Bütün sa'yin semeresi,
yalnız dünyevî ve ehemmiyetsiz ve bereketsiz
bir nafakaya münhasır kalır.

Eğer sen istirahat ve teneffüs vaktini,

√ Ruhun rahatına,

√ Kalbin teneffüsüne medar olan

Namaza sarfetsen;

O vakit,

bereketli nafaka-i dünyeviye ile beraber,
senin nafaka-i uhreviyene

ve zâd-ı âhiretine ehemmiyetli bir menba olan,

İki maden-i manevî bulursun:

Birinci maden:

Bütün bağındaki ^{2(*)} yetiştirdiğin,
-çiçekli olsun, meyveli olsun-
her nebatın, her ağacın tesbihatından,
güzel bir niyet ile, bir hisse alıyorsun.

İkinci maden:

Hem bu bağdan çıkan mahsulâtтан kim yese
- hayvan olsun, insan olsun;
inek olsun, sinek olsun;
müşteri olsun, hırsız olsun -
sana bir sadaka hükmüne geçer.

Fakat o şart ile ki:

- √ **Sen, Rezzak-ı Hakikî namına
ve izni dairesinde tasarruf etsen,**
- √ **Ve onun malını onun mahlûkatına veren
bir tevziat memuru nazarıyla
kendine baksan...**

İşte bak,

Namazı terk eden

Ne kadar büyük bir hasaret eder,
Ne kadar ehemmiyetli bir serveti kaybeder
Ve sa'ye pek büyük bir şevk veren
Ve amelde büyük bir kuvve-i manevî temin eden

O iki neticeden

Ve o **iki madenden** mahrum kalır, iflas eder.

2 (*) **Hâşiye:** Bu makam, bir bağda bir zata bir derstir ki bu tarz ile beyan edilmiş. -- 113

Hattâ ihtiyarlandıkça bahçecilikten usanır,
fütur gelir.

“Neme lâzım” der.

“Ben zâten dünyadan gidiyorum.

Bu kadar zahmeti ne için çekeceğim?”

diyecek, kendini tenbelliğe atacak.

Fakat evvelki adam der:

“Daha ziyade ibadetle beraber,

Sa’y-i helâle çalışacağım.

Tâ, kabrime daha ziyade ışık göndereceğim,

Âhiretime daha ziyade zahîre tedarik edeceğim.”

Elhasıl:

Ey Nefis!

Bil ki dünkü gün senin elinden çıktı.

Yarın ise senin elinde sened yok ki,

ona mâliksin.

Öyle ise hakikî ömrünü, bulunduğun gün bil.

Lâakal günün bir saatini,

İhtiyat akçesi gibi,

✓ **Hakikî istikbal için teşkil olunan,**

✓ **Bir sandukça-i uhreviye olan,**

Bir mescide veya bir seccadeye at.

Hem bil ki:

Her yeni gün, sana hem herkese,

bir yeni âlemin kapısıdır.

Eğer namaz kılmazsan;

Senin o günkü âlemin

√ Zulümatlı ve perişan bir halde gider,

√ Senin aleyhinde âlem-i misalde şهادet eder.

**Zira herkesin, her günde,
Şu âlemden bir mahsus âlemi var.**

**Hem o âlemin keyfiyeti,
O adamın kalbine ve ameline tâbi'dir.**

Nasılki;

Âyinende görünen muhteşem bir saray,

Âyinenin rengine bakar.

Siyah ise, siyah görünür.

Kırmızı ise, kırmızı görünür.

Hem onun keyfiyetine bakar.

O âyine şişesi düzgün ise,

Sarayı güzel gösterir.

Düzgün değil ise, çirkin gösterir.

En nazik şeyleri kaba gösterdiği misillü;

Sen;

Kalbinle, aklınla, amelinle, gönlünle,

Kendi âleminin şeklini değiştirirsin.

Ya aleyhinde, Ya lehinde

Şهادet ettirebilirsin.

Eğer namazı kılsan;

O namazın ile

O âlemin Sâni'-i Zülcelal'ine müteveccih olsan;
Birden, sana bakan âlemin tenevvür eder.

Âdeta **namazın; bir elektrik lâmbası**

Ve **namaza niyetin;**

onun düğmesine dokunması gibi,

o âlemin zulümatını dağıtır.

Ve o herc ü merc-i dünyeviyedeki

Karmakarışık perişanîyet içindeki

Tebeddülat ve Harekât;

✓ **Hikmetli bir intizam**

✓ **Ve manidar bir kitabet-i kudret**

olduğunu gösterir.

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

âyet-i pür-envarından

bir nuru, senin kalbine serper.

Senin o günkü âlemini,

o nurun in'ikasıyla ışıklandırır.

Senin lehinde nuranîyetle şehadet ettirir.

Sakın deme:

“Benim namazım nerede,

Şu hakikat-ı namaz nerede?”

Zira bir hurma çekirdeği; bir hurma ağacı gibi,

Kendi ağacını tavsif eder.

Fark yalnız icmal ve tafsil ile olduğu gibi;

Senin ve benim gibi bir âminin
-velev hissetmezse-

Namazı;

Büyük bir velinin namazı gibi,

✓ Şu nurdan bir hissesi var,

✓ Şu hakikattan bir sırrı vardır

-velev şuurun taalluk etmezse-.

Fakat derecata göre

inkişaf ve tenevvürü ayrı ayrıdır.

Nasıl bir hurma çekirdeğinden,

tâ mükemmel bir hurma ağacına kadar

ne kadar meratib bulunur.

Öyle de:

Namazın derecatında da

daha fazla meratib bulunabilir.

Fakat bütün o meratibde,

O hakikat-ı nuraniyenin esası bulunur.

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيَّ
مَنْ قَالَ الصَّلَاةَ عِمَادُ الدِّينِ
وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

Hâtime

(Gafil kafaya bir tokmak ve bir ders-i ibrettir.)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ

**Ey gaflete dalıp
ve bu hayatı tatlı görüp
ve âhireti unutup
dünyaya talip bedbaht nefsim!**

Bilir misin neye benzersin?

Deve kuşuna...

Avcıyı görür, uçamıyor;

Başını kuma sokuyor, tâ avcı onu görmesin.

Koca gövdesi dışarıda. Avcı görür.

Yalnız o, gözünü kum içinde kapamış, görmez.

Ey nefis!

Şu temsile bak, gör;

Nasıl **dünyaya hasr-ı nazar**,

Aziz bir lezzeti, elîm bir eleme kalbeder.

Mesela,

Şu karyede yani Barla'da **iki adam** bulunur.

Birisinin yüzde doksan dokuz ahbabı

İstanbul'a gitmişler, güzelce yaşıyorlar.

Yalnız bir tek burada kalmış,

o dahi oraya gidecek.

Bunun için Şu adam İstanbul'a müŐtaktır,
orayı düşünür.

Ahbaba kavuŐmak ister.

Ne vakit ona denilse "Oraya git!",
sevinip gülererek gider.

İkinci adam ise;

Yüzde doksan dokuz dostları buradan gitmişler.

Bir kısmı; mahvolmuŐlar.

Bir kısmı;

Ne görür ne de görünür yerlere sokulmuŐlar.

Perişan olup gitmişler, zanneder.

Şu bîçare adam ise bütün onlara bedel;

Yalnız bir misafire ünsiyet edip

teselli bulmak ister.

Onunla o elîm âlâm-ı firakı kapamak ister.

Ey nefis!

Başta Habibullah,

bütün ahbabın kabrin öbür tarafındadırlar.

Burada kalan bir iki tane ise

onlar da gidiyorlar.

**Ölümden ürküp kabirden korkup
başını çevirme.**

Merdane kabre bak; dinle, ne talep eder.

Erkekçesine ölümün yüzüne gül, bak, ne ister.

Sakın gafil olup ikinci adama benzeme.

Ey nefsim!

Deme:

“Zaman değişmiş, asır başkalaşmış,
herkes dünyaya dalmış, hayata perestiş eder.
Derd-i maişetle sarhoştur.”

Çünkü ölüm değişmiyor.

Firak, bekaya kalbolup başkalaşmıyor.

Acz-i beşerî, fakr-ı insanî değişmiyor ziyadeleşiyor.

Beşer yolculuğu kesilmiyor, sürat peyda ediyor.

Hem deme: “Ben de herkes gibiyim.”

Çünkü herkes sana,

kabir kapısına kadar arkadaşlık eder.

Herkesle musibette beraber olmak demek olan

Teselli ise;

Kabrin öbür tarafında pek esassızdır.

Hem kendini başıboş zannetme.

**Zira şu misafirhane-i dünyada
nazar-ı hikmetle baksan**

Hiçbir şeyi nizamsız, gayesiz göremezsin.

Nasıl sen nizamsız, gayesiz kalabilirsin?

Zelzele gibi vakıalar olan

Şu hâdisat-ı kevniye,

tesadüf oyuncağı değiller.

Mesela;

Zemine

Hebatat ve hayvanat envaından giydirilen

birbiri üstünde, birbiri içinde,

gayet muntazam ve gayet münakkaş gömlekler;

✓ baştan aşağıya kadar gayelerle, hikmetlerle
müzeyyen, mücehhez olduklarını gördüğün

✓ ve gayet âlî gayeler içinde kemal-i intizam ile
mezcup mevlevî gibi devredip döndürmesini
bildiğin halde,

Nasıl oluyor ki;

Küre-i arzın,

benî-Âdem'den, bâhusus ehl-i imandan

beğenmediği bir kısım etvar-ı gafletin
sıklet-i maneviyesinden omuz silkmeye benzeyen

zelzele gibi³(*)

Mevt-âlûd hâdisat-ı hayatiyesini;

Bir mülhidin neşrettiği gibi

Gayesiz, tesadüfî zannederek,

bütün musibetzedelerin elîm zayıyatını

bedelsiz, hebaen mensur gösterip

müthiş bir yeise atarlar.

Hem büyük bir hata

hem büyük bir zulüm ederler.

3 (*) **Hâşiye:** İzmir'in zelzelesi

münasebetiyle yazılmıştır.

Belki öyle hâdiseler;
Bir Hakîm-i Rahîm'in emriyle
Ehl-i imanın

Fâni malını;

**Sadaka hükmüne çevirip,
ibka etmektir,**

Ve küfran-ı nimetten gelen;

Günahlara keffarettir.

Nasıl ki;

Bir gün gelecek,

Şu musahhar zemin,

**Yüzünün ziyneti olan âsâr-ı beşeriyeyi
şirk-âlûd, şükürsüz görüp çirkin bulur.**

Hâlık'ın emriyle

Büyük bir zelzele ile

Bütün yüzünü siler, temizler.

Allah'ın emriyle;

Ehl-i şirki cehenneme döker.

Ehl-i şükre;

“Haydi, cennete buyurun!” der.

* * *

İşârât-ül-İcazdan

İBADET BAHSİ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ
وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ *
الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ فِرَاشًا
وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ
فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

Yani:

“Ey insanlar!

Sizi ve sizden evvelkileri yaratan

Rabbinize ibadet ediniz ki,

Takva mertebesine vâsıl olasınız.

Ve yine Rabbinize ibadet ediniz ki;

Arzı size döşek, semayı binanıza dam yapmış

Ve semadan suları indirmiş ki,

Sizlere rızık olmak üzere;

yerden meyve ve sâir gıdaları çıkartsın.

Öyle ise, **Allah’a misil ve şerik yapmayınız.**

Bilirsiniz ki, Allah’tan başka

Ma’bud ve Hâlıkınız yoktur.”

Mukaddime

**Akaidî ve îmanî hükümleri,
kavî ve sabit kılmakla,
meleke haline getiren,
ancak ibadettir.**

Evet;

√ **Allah'ın emirlerini yapmaktan,**
√ ve **nehiyelerinden sakınmaktan** ibaret olan
İbadetle,
Vicdanî ve aklî olan imanî hükümler
terbiye ve takviye edilmezse,

eserleri ve te'sirleri zayıf kalır.

Bu hale;

Âlem-i İslâm'ın hâl-i hazırdaki vaziyeti şahittir.

Ve keza;

İbadet;

√ **Dünya ve âhiret saadetlerine,**
vesile olduğu gibi,

√ **Maaş ve Maâde,**
Yani dünya ve âhiret işlerini
tanzime sebebidir.

√ Ve **şahsî ve nev'î kemalâta vâsıta**dır

√ Ve **Hâlık ile abd arasında**

Pek yüksek bir nisbet,
Ve şerefli bir râbitadır.

**İbadetin,
Dünya Saadetine vesîle olduğunu
izah eden cihetler:**

Birisi:

İnsan; Bütün hayvanlardan

Mümtaz ve müstesna olarak,

√ **Acib ve Latif bir mizac** ile yaratılmıştır.

O mizac yüzünden,

√ İnsanda çeşit çeşit **Meyiller,**

√ **Arzular** meydana gelmiştir.

Meselâ:

√ **İnsan en müntehab şeyleri ister,**

√ **En güzel şeylere meyleder,**

√ **Zînetli şeyleri arzu eder,**

√ **İnsaniyete lâayık bir maişet**

√ **Ve bir şerefle yaşamak ister.**

Şu **meyillerin iktizası** üzerine,

Yiyecek, giyecek ve sair **hacetlerini,**

İstediği gibi güzel bir şekilde **tedarikinde,**

√ **Çok san'atlara ihtiyacı vardır.**

O san'atlara vukufu olmadığından,

Ebna-yı cinsiyle **teşrik-i mesâî etmeye**

√ **Mecbur olur ki;**

Herbirisi, semere-i sa'yiyle

Arkadaşına **mübadele suretiyle**

Yardımda bulunsun,

Ve bu sayede ihtiyaçlarını tesviye edebilsinler.

Fakat;

**İnsandaki; √ Kuvve-i şeheviyeye,
√ Kuvve-i gadabiyeye,
√ Kuvve-i akliyye**

- Sâni' tarafından **tahdid edilmediğinden,**
Ve insanın;

Cüz'-i ihtiyarîsiyle terakkisini temin etmek için,

- Bu kuvvetler **başıboş bırakıldığından,**

➤ **Muamelâtta;**

√ **Zulüm** ve **tecavüzler** vukua gelir.

Bu **tecavüzleri önlemek için,**

- Cemaat-ı insaniye;

Çalışmalarının semerelerini,

➤ **Mübadele etmekte;**

√ **Adaletle muhtaçtır.**

Lâkin;

Her ferdin akılı;

- **Adaletli idrakten âciz** olduğundan,

Küllî bir akla ihtiyaç vardır ki;

Ferdler, o küllî akıldan istifade etsinler.

➤ **Öyle küllî bir akıl da,**

√ Ancak **Kanun şeklinde** olur.

➤ **Öyle bir kanun;**

√ Ancak **Şeriattır.**

Sonra;

❖ **O şeriatın**

- Tesirini, icrasını, tatbikini temin edecek,
bir merci, bir sahib lâzımdır.

O Merci ve o Sahib de,

√ Ancak **Peygamberdir.**

❖ **Peygamber olan zâtın da,**

Zâhiren ve bâtinen,

Halka olan hâkimiyetini devam ettirmek için,

- Maddî ve manevî,

bir **ulviyete** ve bir **imtiyaza** ihtiyacı olduğu gibi,

- Hâlık ile olan derece-i münasebet ve alâkasını

göstermek için de, bir **delile** ihtiyacı vardır.

Böyle bir delil de

√ Ancak **Mu'cizelerdir.**

Sonra;

Cenab-ı Hakk'ın emirlerine ve nehiyelerine

itaat ve inkiyadı te'sis ve temin etmek için,

❖ **Sâni'in azametini**

Zihinlerde tesbit etmeye ihtiyaç vardır.

Bu tesbit de

√ Ancak **akaid ile,**

Yani **ahkâm-ı îmaniyenin tecellisiyle** olur.

❖ **Îmanî hükümlerin**

Takviye ve inkişaf ettirilmesi,

√ Ancak **tekrar ile teceddüd eden**

İbadetle olur.

İkincisi:

➤ İbadet,

√ **Fikirleri Sâni-i Hakîm'e**

çevirtirmek içindir.

➤ **Abdin** Sâni-i Hakîm'e olan **teveccühü,**

√ **İtaat ve inkiyadını** intac eder.

➤ **İtaat** ve **inkiyad** ise,

√ **Abdi intizam-ı ekmel altına** idhal eder.

➤ **Abdin intizam altına girmesiyle,**

Ve nizama ittiba etmesiyle,

√ **Hikmetin sırrı** tahakkuk eder.

➤ **Hikmet ise,**

√ **Kâinat sahifelerinde parlayan**

San'at nakışlarıyla tebarüz eder.

Üçüncüsü:

➤ **İnsan santral gibi,**

• Bütün **hilkatın nizamlarına,**

• Ve **fitratın kanunlarına,**

• Ve kâinattaki **nevamis-i İlahiyenin şualarına**

√ **Bir merkezdir.**

Binaenaleyh;

• İnsanın o kanunlara intisab ve irtibat etmesi ve

• O namusların eteklerine yapışıp temessük etmesi

lâzımdır ki,

√ **Umumî cereyanı temin etsin.**

- Ve tabakat-ı âlemde deveran eden dolapların hareketlerine muhalefetle
√ O dolapların çarkları altında **ezilmesin.**

Bu da ancak;

- O emir ve nevahîden ibaret olan**
√ **İbadetle olur.**

Dördüncüsü:

- Emirleri imtisal,
- Nehiylerden içtinab etmek sayesinde bir ferd,
√ **Heyet-i içtimaiyede çok mertebelerle nisbet peyda eder ve alâkadar olur.**
- Bilhassa Ahkâm-ı diniye ve
- Mesalih-i umumiye hususunda bir ferd,
√ **Bir nevi hükmüne geçer.**

Yani;

- Pek çok hukuklar,
- Haysiyetler,
- İrşadlar,
- Tâlimler,
- Islahlar gibi vazifeler,
√ **Bir şahsa yüklenir.**

Eğer;

- O emri imtisal,
Nevahîden içtinab eden o şahıs olmasa;
√ **O vazifeler tamamen pâyimal olur.**

Beşincisi:

İnsan;

➤ **İslâmiyet sayesinde,**

➤ **İbadet saikasıyla,**

√ Bütün müslümanlara karşı

sabit bir münasebet peyda eder,

√ Ve kavî bir irtibat ve bağlılık elde eder.

Bunlar ise;

√ **Sarsılmaz bir uhuvvete,**

√ **Hakikî bir muhabbete** sebep olur.

Zaten;

➤ Heyet-i içtimaiyenin

Kemaline ve Terakkisine

İlk ve en birinci basamaklar,

√ **Uhuvvet ile Muhabbettir.**

* * *

İbadetin

Şahsî Kemalâta sebep olduğunun izahı:

İnsan;

- Cismen küçük, zaîf ve âciz olmakla beraber,
- Hayvanattan addedildiği halde,
- √ Pek yüksek bir ruhu taşıyor
- √ Ve pek büyük bir istidada mâliktir
- √ Ve hasredilmeyecek derecede meyilleri vardır
- √ Ve gayr-i mütenahî emeller sahibidir
- √ Ve addedilemez fikirleri vardır
- √ Ve gayr-ı mahdud şehviyye
- √ Ve gadabiyye gibi kuvveleri vardır
- √ Ve öyle acaib bir yaratılışı vardır ki,

Sanki;

**Bütün Enva' ve Âlemlere,
Fihriste olarak yaratılmıştır.**

İşte böyle bir insanın;

- O yüksek ruhunu inbisat ettiren, **ibadettir;**
- İstidadlarını inkişaf ettiren, **ibadettir;**
- Meyillerini temyiz ve tenzih ettiren, **ibadettir;**
- Emellerini tahakkuk ettiren, **ibadettir;**
- Fikirlerini tevsi' ve intizam altına alan, **ibadettir;**
- Şehviyye ve gadabiyye kuvvelerini had altına alan, **ibadettir;**

- Zâhirî ve bâtınî uzuvlarını
Ve duygularını kirleten tabiat paslarını
İzale eden, **ibadettir**;
- İnsanı mukadder olan kemalâtına yetiştiren,
ibadettir;
- Abd ile Mâbud arasında en yüksek ve
en lâtif olan nisbet, ancak **ibadettir**.

Evet,

**kemalât-ı beşeriyenin en yükseği,
Şu nisbet ve münasebettir.**

İhtar:

İbadetin ruhu;

İhlâstır.

İhlâs ise;

Yapılan ibadetin,

Yalnız emredildiği için yapılmasıdır.

Eğer;

Başka bir hikmet ve bir faide

ibadete illet gösterilse,

o ibadet bâtıldır.

Faideler, hikmetler

yalnız müreccih olabilirler,

illet olamazlar.

(İşârât-ül-İbcazdan)

* * *

